PURCHASED FOR THE

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE

CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR

CATALAN LANGUAGE & LITERATURE 68

OBRES COMPLETES

DE

EMILI VILANOVA

VOLUM XI

EMILI VILANOVA

TEATRE

LO PATI D'EN LLIMONA
LES BODES D'EN CIRIL-LO
¿QUI.... COMPRA MADUXES?
LOS MOROS CONTRAPUNTATS

BARCELONA
ILUSTRACIÓ CATALANA
1906

PC
3941
V43 A19
1906
V. 1

RESERVATS TOTS LOS DRETS

Barcelona — Estampa de J. Thomàs

LO PATI D'EN LLIMONA

ENTREMÈS

PERSONES

SISÓ, 48 anys; patilla voltada; geni d'aquells que s'enfadan fòra de temps.

MUNDETA, 35 anys; viva, descarada per l'estil de les dònes finestreres.

MENUT, 30 anys; bon jan, calmós, semitonto y ab malicia.

BIEL, 22 anys; elegant ab *pan y toros*, extremat.

SOCI, 25 anys; tipo de ballador.

ARCALDE, 50 anys; set-ciencies, magestuós, Dr. Llémena.

PERICO, 26 anys; tipo de ballador.

BELETA, 20 anys; decidida.

UN MOSSO de gaseoses.

UN MUNICIPAL, MINYONS, BALLADORS, FADRINES Y CONVIDADES AL SARAU.

ACTE UNICH

L'escena representa'l Pati d'en Llimona (Barcelona). — Dreta y esquerra, la del espectador.—Al mitx de la Plassa, un pabelló de colorayna, quals penjants, que's desprenen d'un cèrcol, van a parar a les parets. — Dos ò tres salomons d'emvelat. — Formades en zig-zag, algunes banderetes de paper y llangardaxos penjats: bombetes de paper groch y blau.—A l'esquerra, un tablado per una orquesta improvisada, cobert ab roba de colorayna. — Al fons de la Plassa, un arch de mata ò canyes verdes. Es l'entrada a l'escena. — Altra entrada ò carreró a l'esquerra. No hi fa rès que no hi haja arch. — Finestra de casa la Beleta a l'esquerra. — Entressol de casa d'en Sisó al fondo: hi haurà en lo balconet una fusta sortida ab una planxa pintada y un lletrero que diga: *Se plancha con lustre.* — Escala de peu en la que hi estarà'l Menut entretenintse en l'arreglo del ball. — Per terra, un munt de banderetes, salomons, martell y escombra.

ESCENA PRIMERA

MENUT, després SISÓ.

MENUT

Cantant dalt de l'escala. Diu qu'anirèm tant be — que'l diari ho porta — que la...

SISÓ

Desde'l llindar de l'entrada. Menut, Menut. ¿Què fa aquest xicot? tot ho té empantanegat. ¿Volste jugar qu'es a beure?

MENUT

Baxant de l'escala. No senyor que no hi so, y que me'n ayoro: en tota la tarde que no he begut, que m'estich amagrint de set.

SISÓ

Afànyat, ja beuràs. Míra qu'ho tens molt enderrera.

MENUT

¿Què hi manca?

SISÓ

Encara no hi hà cap cadira; té, els salomons sense candeles. ¡Què diastre fas! ¿Ahont seurà la gent?

MENUT

¿Les persones vol dir? No me'n cuydo jo d'aquest registre; es cosa d'en Biel. Míri si ho tinch enderrera, que si no venen luego a ajudarme, pensava d'anar a sopar; y que me'n hi aniré, oy! Ja n'estich escarmentat del altr'any que tot ho vaig fer jo, y després ningú me va donar les gracies. Y a pagar, com tothom que feya *socio*.

SISÓ

No era President jo: exclàmat ab un altre; aquest any hi vull més ordre.

MENUT

(Ja's coneix! Per ara no fa més que cridar!) Be, ¿què se li ofería?

SISÓ

Que cuytis.

MENUT

¡Ah! ¡Còm se frisa vostè ara per ballar ab la senyora Munda! Li dèu semblar que sent los tiroliros de la música.

SISÓ

¡Fòra! no vull bromes. Ballaré ò no ballaré.

MENUT

¡Prou que farà un sacrifici per la seva prendeta! No s'hi arrisqui ab valsos y polkes, que li rodaría'l cap, y no fora extrany que, sense volguer, los hi donguessin una empenta, y a certa edat, desengànyis, no's pot aguantar lo *calibrio*.

SISÓ

Lo qu'ets tu un capsigrany. Vès que no t'entretinguis; no'm comprometis, que tinch feyna a dins. Se'n entra a l'escaleta.

ESCENA II

MENUT, després BIEL.

MENUT

Ja và. Ab mofa. Aplega la brusa y se la fica. De manera qu'estich llest. Aquest home es un ximple; per que'l varen fer President del sarau, cría un orgull que, *bub, bub, bub,* tot son rebufos y *mando* y *quiero*. Oh, y ell no fa rès. Després, ¿què'n té de fer si vaig a beure? ¡Ah, nó! que per ell me'n estaré. Lo primer soci que vinga'l comprometo per que'm pagui una copeta. Crech que n'he begudes sis... ¿Què son per un home que treballa? y després, la diada s'ho porta: es Sant Cristòfol y's té de refrescar. Los clavetayres y demés emmascarats avuy es lo día qu'aborrexen l'aygua. Donchs, jo respecto la consigna y aborrexo l'anissat. La tinch de tema l'aygua: hi fan massa trafiques ab lo vi. Entra Biel y, flis-flas, ab un bastonet tira per qui en enllà una bomba de paper, y un munt de banderetes també de paper qu'hi haurà al altre costat.

BIEL

Ola, *companyero*. Noy, tòcala, axò fa *oro*. Molt be, molt senzill y de luxo. Dona vergassada a les banderetes. ¿Quí ho dirigeix? ¿L'arquitecte de Vallvidrera?

MENUT

Guapo, home, guapo; espàtllaho tot, y sortirà'l President que d'una pitrada't sofocarà.

BIEL

¡Què! Si surt, lo faig ficà'al llit córrents. ¿A la seva edat gastar bromes?... Noy, vinch de convidar les capseres, y que m'han donat lo sí. Te dich qu'hi haurà un sarauet de patent. Es que'n son de maques aquexes noyes! Ab lo ben entès, que tinch emparaulats los balls de quadro ab l'una, y'ls que sobrin ab sa germana, que no'n té poca de *canela* per les polques. Nanà... nanà... Fent saltirons y cantant. Tu, ¿sabs quí ve? la Tereseta. ¡Ay, quína mareya quan veurà que no li dich rès y que ballo ab altres!

MENUT

¿Y axò?

BIEL

Ja veuràs, molt senzill: hi estich renyit. Volía que jo'm donés a conèxer als seus pares. No pot ser. Ja'n conech prou de gent y pares de familia que sempre renyan.

MENUT

Be, vaja, déxat d'orgues; tu no més tens una taleya, y'ls demés que's componguin. ¿Y les cadires? míra qu'encara no son aquí!

BIEL

Axò ray! per ballar no les necessitem.

MENUT

¿Y les senyores d'edat, ahont seuràn?

BIEL

Extranyat. ¡Què'm contas a mi! ¿Què hi tinch que veure jo ab aquestes senyores? No més conech que jovent. Cúydaten tu... Quan he sortit

de casa les capseres, also'l cap y totes dues eran a la finestra fentme'l *solrís*. Jo que me'n entro a l'escala del devant, y axís a bufadetes, posantse dos dits als llavis los he enviat uns doblets de petons que malsaguanyats qu'hagin hagut d'anar tan alts.

MENUT

Be, sí, està clar; ab la teva puntería, errat y tret. No es aquesta la qüestió. No me'n espliquis a mi de conquistes; ja sé qu'es. Quan tu hi vas jo'n torno.

BIEL

Je... je... je...

MENUT

¿Vols jugar? Si m'enfado, de fadrines com les capseres y més maques, te'n omplo tot axò ab mitj'hora que me donguis de temps per que pugui manejarme per donar veus. Home! si he arribat a perdre'l compte de les que festejava, totes alhora, que per entendrem y no haverhi confusions les hi repartía números. ¡Què rius! ¡què rius! Demanavan tanda

per enrahonar ab mi... No t'hi trobaràs may tu ab aquests compromisos.

BIEL

Noy, quína confusió! Debía semblar que repartissen lo pà d'Espartero.

MENUT

Donchs, per que ho sàpigas, fa quinze díes que tinch compromesa la balladora. Ja's podràn desar aquexes que les hi tiras petonets pel telègrafo. Es una minyona, la meva, que no s'hi posa medicaments a la cara per semblar més blanca. Ab uns colors que gasta, que jo sempre li pregunto: ¿quí t'ha sofocat qu'estàs tan roja? y ella'm diu... ¡què m'ha de dir, malviatge! no faría com tu, jo, nó: no'ls hi sabría tirar de tan lluny los petons, ¡del carrer estant!...

BIEL

Ab desdeny. Ja sé qui es. ¡La Beleta! Es petita per mi.

MENUT

¡Fanfarria! Cremat. Ja veuràs, parlèm

a pams. ¿Ahont son aquests joves que tenían de venir a ajudarme? Ja t'ho dich, Biel: si no tractas d'enviar gent per encendre y per les cadires, jo me'n vaig a sopar. No estich per més romansos, ja t'ho dich: en plegant l'escala estich llest.

BIEL

Vés treballant y no t'amohinis.

MENUT

¿Però ahont es lo jovent d'aquest ball?

BIEL

Son de comissió.

MENUT

¡Ah, sí! Donchs, jo estich de junta. Agafa l'escala per plegarla. Míra còm suo! que més dalit tinch per geure que per ballar.

BIEL

Be, ¿què't manca? en sustancia, no més tens que posar quatre banderetes, y llestos.

MENUT

¿Y'ls salomons, quí'ls arregla, en Nay? y les candeles, quí les posa, en Bufa?... Oh, carat, carat! vosaltres sou molt felissos; se'n refieu massa del Menut, y jo faig *mitx socio:* vull dir que no ballo de gorres.

BIEL

Ja t'entench: ¿que no t'han dexat beure per aquí?

MENUT

D'axò plora la criatura. Tota la tarde qu'estich treballant, que jo mateix me faig llàstima: ab un coll sèch que ni puch tossir, que no més m'hi passa vent, y ningú ha tingut lo decoro de cridarme apart y dirme: té, Menut; *manténte*, vés a buscar un patricó d'ayguardent y cúrat, que'l mal lo tens aquí, senyalant al coll y vol mullena.

BIEL

Ficantse la mà a la butxaca. Be: ¿quan val aquesta medicina?

MENUT

¡Què! ¡Fòra! Com ofès. Déxaho córrer, era broma!... Ab una pesseta encara'n sobra y't pagaré'l puro.

BIEL

Trayentse monedes y donàntleshi. Té, donchs; no't corsequis. Ey, tórna luego, no t'entretinguis; ¿sabs quína hora es?

MENUT

Molt cumplimentós. Noy, dispènsa. No ho sé, per que fa díes que tinch el cilindro a compondre! Me feya anar perdut d'hores; ab aquestes calors se'm parava, y'l vaig dur a ca'l rellotger a treure'l vidre, per que's ventili. Fa com qui se'n va y torna. Escólta, Biel; si'l senyor Sisó del *entresuelo*'m crida, dígali que so fòra, qu'aviat torno. Dona puntada de peu a la bombeta. Té, no més manca penjar axò, y ab quatre esgarrapades acabo, ¿entens, Biel? Es un home que no'm dexa en sossego; si no fos ell, tres hores hà qu'estaría llest, però cada punt ix a n'aquest balcó de la Presidencia y «¿Menut, què fem? ¿que no cuytas?

vaja, home, afànyat que tenim lo ball a sobre...» ¡Ansia al diastre!... Si torna a cridar, no li responguis, que se les hegui tot sol, a tall de liró. Repensantse y tornant.

BIEL

No t'entretinguis; ara t'ho dich que va de debò, vés.

MENUT

Be, dígas, que va de serio: ¿vols que ho porti tot d'ayguardent?

BIEL

Fés lo que vulguis.

MENUT

Per axò, que'm creya que no'n bevías: fòra, me la beuré tot sol; no't comprometis si no t'agrada.

SISÓ

Desde dins. ¡Menut! ¡Menut!

MENUT

¿Què tal, Pau, què't deya? No'n fassis cas; si crida, dígali que so a pendre la pindoleta. Signant, tot anantsen, lo beure.

ESCENA III

BIEL, SISÓ al balcó, luego surt per l'escaleta.

SISÓ

Desde'l balcó, guaytant a un costat y altre. ¡Menut! ¿Ahont s'ha ficat? Dirigintse a Biel qu'estarà d'espatlles arreglant la bombeta. Tu, jove; ep, minyó; ¿ahont es lo Menut?

BIEL

Ara'l demanavan. Sense tombarse.

SISÓ

¿Que't burlas de mi?

BIEL

Per servirlo. Fentli un gesto ridícol.

SISÓ

¿Ahont es lo Menut?

BIEL

No me'n cuydo jo de la quitxalla; me faig ab homes. *Adiós, amigo.*

Espressions del Menut qu'es a pendre la homeopatía.

SISÓ

¡Vatúa'l món dolent! aquest títero's burla de mi. Espérat que baxo. Se fica a dins.

BIEL

A la *orden*. Agafa l'escala, la posa sota'l balcó y puja. Surt Sisó tot disparat, ab actitut d'anar a pegarli, dirigintse allí ahont estava Biel.

SISÓ

Dígamho ara que'm tractas de ximple, que't poso la cara com un tomàtech. Va a donar lo cop de puny, alsa'l cap y no hi troba a ningú.

BIEL

Adiós, querido. Desde dalt de l'escala.

SISÓ

Ah, brètol, ¿a mi aquexes farses, poca vergonya? espérat, te'n recordaràs. No sab què fer, cercant d'una banda a l'altra.

BIEL

Senyor President, calma, no's desfogui que li pot ressortir malament.

SISÓ

Ara ho veuràs, trapella, bribó. Puja a l'escala y rellisca.

BIEL

¡Sant Antoni! Púgi, home, púgi, que farèm broma. ¡Upala! La paraula «Upala» li diu allargantli la mà pera pujar.—Biel se fica dins del balcó y'l senyor Sisó al derrera seu. Després sur Biel per l'escaleta de la casa y torna a pujar a l'escala de peu.

SISÓ

Enfurismat tornant a sortir al balcó. Pillastre, has tancat la porta de cop, y la dòna té la clau. Brètol, aniràs a presiri. Si tingués un'arma, ja foras difunt. Menut, Menut, vés a cercar lo manyà.

BIEL

No treballan avuy els manyans, son a la Mar vella a enterbolir l'aygua.

SISÓ

Probant de donarli una bofetada, y com no hi arriba's treu la gorra y torna a pegarli abocantse més al balcó, y diu: T'haig de matar.

BIEL

Lorito real, dame la pata.

SISÓ

Espérat, qu'esbotzaré la porta y després a tu d'un pinyach. Se fica a dins y se sent picar una mica.

BIEL

Senyor President, ¿vol baxar per la escalinata? Fent un gesto de cortesía y ab lo bolet a la mà.

ESCENA IV

BIEL y MENUT.

MENUT

Fumant un puro. Carat, ¿que m'avansas feyna?

BIEL

Sí: vès si aquell clau es segur. Baxa de l'escala. Menut l'agafa y la porta a l'altra banda.

MENUT

¿Que ha cridat aqueix beneyt del *entresuelo*?

BIEL

Cà! ha sortit tot content; ¡què sé jo qu'ha dit! rès, ha fet broma per que treballava bo y mudat. Se coneix qu'es tot xistosot.

MENUT

Sí... ja es axerit... però carrincloneja. Per axò'l van votar per la Presidencia.

BIEL

¿Quants vots va tenir?

MENUT

Cap. Com los del govern. Puja a l'escala. Es estrany que no surti.

BIEL

Ha dit que s'anava a mudar.

MENUT

Aquest clau ja es fort.

BIEL

Clàval be, que'l salomó se'n aniría a ca'n Pistraus. Jo me'n vaig y torno luego. Se'n và.

MENUT

A casa les capseres, ¿eh *socio*?— Me n'he begut dues copetes. Clava. Es qu'aquesta nit m'haig de lluhir ab la Beleta. Torna a clavar. Surt Sisó ab uns molls a les mans, dona un giravol no veyent l'escala allí ahont era, y desseguida's dirigeix allí cap al Menut y s'agafa a l'escala bellugantla.

ESCENA V

MENUT y SISÓ

SISÓ

Bàxa, que't tinch de matar.

MENUT

Abrassantse tot esporuguit ab l'escala. ¡Que es boig aquest home! ¿Que'm vol

fer caure? Estirant la cama per ferlo fugir. Apàrtis, ò si nó, li faré mal. ¿Que li sol venir?

SISÓ

Bàxa, ò't tiro daltabaix.

MENUT

¿Ahont và ab aquesta eyna? Senyor Sisó, retíri'l ferro. ¿Que s'ha begut l'enteniment?

SISÓ

Bàxa't dich.

MENUT

No'm sacsegi l'escala, que si'm fa caure'l martell, pendrà mal.
Amenassantlo ab lo martell.

ESCENA VI

Los matexos, MUNDETA.

MUNDETA

Tu, poca vergonya, ¿qu'amenassas al meu marit?

SISÓ

Déxal estar per mi.

MENUT

Bo, ja hi som. Ell, que'm vol fer caure; quins arrels de boig! y dígali per què? Apàrtis, míri que'l martell vol caure.

MUNDETA

¿Què significan aquestes amenasses?

SISÓ

Qu'aquesta colla de brètols m'han insultat.

MUNDETA

Tu, poca roba, ¿al meu marit atrevirte?

MENUT

¿Jo? ¡si no hi era!

MUNDETA

Bàxa, que't trauré'ls ulls.

MENUT

Baxant y dirigintse a Mundeta. Vaja, tíngui, aquí'n té un parèll: no'm fassi

patir. ¿Què l'hi he dit a vostè? A Sisó. ¿Y a vostè, dígui, expréssis?

SISÓ

Agafant a Mundeta pel bras. No't comprometis, Mundeta.

MUNDETA

Qu'ho repetexi. Brassejant.

MENUT

¿Jo? qu'ho diga ell, que no me'n recordo. Dèu somiar el seu fulano; si ara arribo!

MUNDETA

A Sisó. ¿Y donchs, de què te les hèus, ximple?

SISÓ

Munda, no m'esquerdis lo respecte! Míra que m'he exit de fogó! Crèume, algú ò altre té d'arreplegar un cop de molls. Vès que no sigas tu la primera!

MUNDETA

Posantse'ls brassos als costats. ¡Ay, Senyor! ¿a mi? Vaja, vés dalt. L'acompanya. Ja pujo, que't curaré. A Menut.

Be, ¿què ha estat aqueix *cuento*?

SISÓ

Llensant los molls. Té, per no fer una desgracia. Encarantse ab lo Menut y alsantse de puntetes: molt a la vora. Però't dich que d'aquesta feta s'escriurà molt paper sellat.

MENUT

Per mi, ja pot avisar lo memorialista. Lo que hi hà, senyora Munda, es qu'encara no m'ha dexat en sossego. Ara sí que no sé de què se les heu, ni de què se les vol. ¡Y a fè qu'ha tingut ocasió de fer de President desd'aquell balcó de Pilat! «Menut, que cuytis; Menut, no't torbis,» y Menut axò y allò y vínga y tómba y gíra... y ¡què tant Menut y què tant cridar! encara m'escursarà'l nom!

SISÓ

Per axò so'l President, per manarte.

MENUT

Donchs, jo no li he faltat en rès, li torno a dir.

SISÓ

Si no has estat tu, ha sigut aquell canalla que s'ha ficat a casa nostra pel balcó y m'ha tancat dins: era una conxorxa.

MUNDETA

¡Què dius ara!

SISÓ

Lo que sents.

MENUT

(Bo! alguna gatada d'en Biel. Si es boig!)

MUNDETA

Axò no'ns ho podem pendre axís. Menut, vés a cercar l'Arcalde. Tu serviràs de testimoni.

MENUT

¿Jo? si era a la taberna! No m'embolico.

MUNDETA

Donchs, ja ho arreglaré d'altre modo. Míra, desguarnèix; que no hi haja ball.

SISÓ

Ajajà! aquesta es la més directa.

MENUT

Què diu ara aquesta dòna! ¡Després de'l qu'he fet! lo Menut no ho treu.

MUNDETA

Jo t'ho mano.

MENUT

No la conech per rès.

MUNDETA

Mànali tu com a President.

SISÓ

Tot axò daltabaix, desseguida! So'l President.

MENUT

Renuncíi'l càrrech, que no li reconech lo mando.

SISÓ

¡Menut!

MENUT

Ja està dit: no'm *dà* la gana.

SISÓ

Vés a cercar l'Arcalde. A Mundeta.

MUNDETA

Ara hi vaig, y veurèm quí es lo President y quí es la Presidenta. Encarantse ab lo Menut. Al anar a sortir, se troba ab lo Soci qu'entra.

ESCENA VII

Los matexos, SOCI.

SOCI

Deu la guart, senyora Mundeta; míri qu' està roja, senyor President, la seva muller. ¡Ah! com hi puntejarà un solo de rigodons... Al Menut. Noy, axò fa tropa, t'hi has lluhit!

MUNDETA

Donchs, tot anirà a terra. Sí senyor, no hi hà ball, ara s'acaba de determinar.

SOCI

¿Còm s'enten?

SISÓ

M'han insultat a casa meva.

MUNDETA

Li han mancat al respecte.

SISÓ

Se m'han entrat a casa pel balcó y m'han tancat dins a tall de ximple.

SOCI

¿Quí ha estat?

MUNDETA

Un soci d'aquèst ball; un pochs modos sense principis.

SISÓ

A Mundeta. Tu vés a casa l'Arcalde. Veyàm còm s'arreglarà axò.

MUNDETA

Ja està arreglat: que no hi hà ball.

SOCI

Al Menut. Be, ¿qu'ha succehit?

MENUT

Jo no hi era. Si'm sembla qu'arribo

de l'Habana! no sé de què'm parlan.

SOCI

¿Ahont eras?

SISÓ

¿Ahont havía de ser? a beure: en tota la tarde que no més ha fet qu'anar y venir.

MENUT

¡Ay, vatúa'l món! Per unes quantes vegades qu'hi hagi anat, sembla que siguin cinch centes: sempre ho tinch de tornar a dir: sí senyor, era a beure.

MUNDETA

¡Que ordinari! ¡No sé com t'hi has embolicat ab certa classe de persones!

MENUT

¡Dèu ser molt fina vostè! Potser sí que no beu may.

MUNDETA

¡Ahont va aqueix!

MENUT

Perdóni, però si té la beguda a casa, està clar que no s'ha de moure.

SISÓ

Be, bueno, acabat. Arríbat a trobar l'Arcalde.

SOCI

Senyora Mundeta, crègui, no hi vagi, que tot se compondrà.

SISÓ

No hi hà composta que valga.

MUNDETA

Se'n recordaràn.

SOCI

Be, vaja, aquí al mitx de la Plassa no disputèm, anèm a dins. Modifíquis, senyor Sisó.

SISÓ

Ab imperi. Mundeta, fés lo que't mano. Se'n va Mundeta. Quan vulgui. Al Soci.

MENUT

¿Que vinch ò'm quedo?

SISÓ

Que vinga. Ell no s'hagués mogut del punt com era la seva obligació: ell ne té la culpa. Entran a l'escaleta.

MENUT

Seguintlos de mala gana. Potser sí que me'n enduré les encarregades. ¡Ay caratsus, quína gent! Sembla que no ho hajan sentit a dir qu'un home té d'anar de tant en tant a fer lo *cigaló*. Entra.

ESCENA VIII

PERICO, després SISÓ al balcó

PERICO

Quína quietut! que son tranquils aquexos minyons! no's veu a ningú. D'aquí un quart se comensa, y axò està mitx a les fosques. ¿Ahont es aquesta comissió d'obsequis? Guaytant per tot arreu. ¿Y'l Menut? Vaja,

alanta! ells diràn. Me'n vaig a encendre. Posa l'escala, y encen un misto al acte de pujar.

SISÓ

Desde'l balconet. Tu ¿què fas aquí? ¿quí t'ha manat tocar l'escala?

PERICO

So en Perico. Vaig a encendre, qu'es tart.

SISÓ

Déxaho estar: hi hà contraordre; púja.

PERICO

¡Què hi hà contra què! ¿Per quín motiu?

SISÓ

Per que sí.

PERICO

No pot ser: no entra: ab lo reglament a les mans li faré veure. Les contraordres se donan ab vintiquatre hores de temps, en classe de balls. Si no sab ser President, désis.

SISÓ

No'm busquis qüestions: lo dit; si vols sapiguer més, púja. Se fica dins.

PERICO

Aquest home no serveix, es un beneyt; de tot està a tres quarts de quinze. Sembla que'ns l'hajan baxat ab una bomba: també volía suprimir lo vals de socis. ¿Y ara'm ve ab l'embaxada de que no hi haurà ball?... No pot ser, protesto: que consti. Entra a l'escaleta.

ESCENA IX

MENUT, després BELETA

MENUT

¡Quína maror! Ho veig perdut. De manera, que no'm mudo. ¡No n'està poch d'alterat lo senyor President! ¡Quín President de llauna! M'haguera donat gust de veure com s'empaytavan.

BELETA

Entrant ab un sifon. ¿Y donchs, que no se comensa?

MENUT

Tota aquesta escena la dirà ab tristesa. Sí, bon comensament tenim. Vína, acóstat, Beleta: acàbam de fer desgraciat. Presentantli la cara. Té, pégam un revés a la galta que vulguis: tríatela.

BELETA

Be, no t'acostis.

MENUT

No hi hà ball. A dalt tenim reunit lo tribunal.

BELETA

¿A casa'l senyor Sisó?

MENUT

Sí, a casa'l senyor Corredisses; y la Mundeta a trobar l'Arcalde, que't dich qu'es un home molt serio. Jo so'l que'n tinch lo sentiment més fort, que ja'm veya a n'el teu ampa-

ro ballant un'americana. Estenent los brassos per abrassarla.

BELETA

¡Míra que't remullo! estèm quiets!

MENUT

Tots ab mi; ¿eh que me'ls havías compromès?

BELETA

Menos los de quadro: ab tu les americanes y'ls valsos.

MENUT

Animantse y acostantshi. Ja'm sembla que m'hi trobi.

BELETA

Encarantli'l sifon. Míra que't refresco! apàrtat.

MENUT

Pròbaho, ¿aqueix mal cor tindrías? Esten los brassos y ella'l fa recular disparantli un raig de sifon. Tu, tén compte que porto la roba bona. Beleta va per tirarnhi un altre raig y toca a la Mundeta al acte d'entrar.

BELETA

Té, per atrevit.

ESCENA X

BELETA, MUNDETA y MENUT

MUNDETA

Tu, descarada, ¿que també ets de la conxorxa? Espérat qu'ara vindrà lo Arcalde. ¡Còm m'ha revestit aquesta poca vergonya!... Axugantse la roba.

BELETA

Perdóni, qu'anava de broma.

MUNDETA

Axò no son bromes de fer. ¡Jugar ab los homenots!

MENUT

Apoch, apoch, senyora Munda, jo no'n so d'homenot. Vostè sí que té un don Crispin per marit... la Presidenta de...

MUNDETA

¿De què, de què? dígas!

MENUT

Presidenta *sin cartera.*

BELETA

Senyora Munda, li faig a saber que m'ha dit una expressió molt agraviadora, que me n'he sentit molt. ¿Enten? jo no hi jugava ab lo Menut; per axò anava a remullàl, per que no'n vull de joguines ab los homes.

MUNDETA

Però, m'has tocat a mi. Míra com m'has posat.

BELETA

No ho volía fer.

MUNDETA

Donchs, estem en paus.

BELETA

¡Ave María, que'n gasta de vanitat per que's veu sota-governadora d'un ball d'homenots! Déxam anar a treu-

re la roba bona y posarme d'estar per casa, qu'haig de venir a sarau,—per que hi estich convidada, y conech qu'aniría massa be per confrontarme ab certa classe de persones! Ara, dispènsi si l'he remullada, que no la volía obsequiar a vostè; mirantse al Menut ab malicia, que no les remullo ab sifon a les persones que vull agraviar. Se'n và.

MENUT

¡Bien, Lagartija! ¡axò es un salt a la garrotxa! L'acompanya fins a l'escala.

MUNDETA

¡Que'n sou d'ordinaris! Y tu, ets un ximple.

ESCENA XI

MENUT, MUNDETA, SISÓ y SOCI
Aquests últims, al balcó

SOCI

Desde'l balcó. Menut, encén los salomons.

SISÓ

Idem. Tu, no fassis rès.

SOCI

Idem. Ja baxo: ho veurèm.

SISÓ

Idem. Jo també, y ho veurèm. Refermantho ab energía. Menut agafa l'escala.

MUNDETA

¿No t'ha manat lo meu marit que no toquessis rès?

MENUT

Ab l'escala al coll y mirantse a la Mundeta de dalt a baix. Y fúgi, dòna, d'aquí davant; no s'hi emboliqui ab homenots. Apa a dalt, a posarse l'anyadit.

MUNDETA

No encendràs. Agafant l'escala.

MENUT

Apartantla d'una revolada. Vaja, dòna, modifíquis; ¿no veu que no té forsa per pèndrem l'escala?

MUNDETA

¡Assistencia! Surt lo Sisó empaytant al Menut ab lo puny clos; derrera també surt lo Soci.

ESCENA XII

MENUT, MUNDETA, SISÓ y SOCI. Després, quan s'indiqui, BELETA a la finestra, MÚSICHS y BALLADORES.

SISÓ

Tu, pirata, te'n faràs dèu pedres. Menut, derrera'ls llistons de l'escala, a punt de pujarhi, diu:

MENUT

Ella es la que vol pèndrem l'escala.

SOCI

Agafant a Sisó pel bras. Home, Sisó, càlmis: tot ho vol tirar a sanch y a foch. Lo minyó es persona manada.

SISÓ

Aquí no mano més que jo: y m'han insultat. Apareix a la finestra Beleta ab flors al cap.

BELETA

Es ella la que busca rahons a tothom.

MENUT

Si la seva senyora es la que s'ha propassat, tocantme una eyna meva. Pujant los grahons. Tíngui, soch a casa, dins de la propietat; vínga a insultarme, acòstis, senyor Titella.

SISÓ

¡Burrango, si vindré! Llensantshi, però lo Soci'l deté.

BELETA

¡Deteníulo! Ab mofa.

SOCI

Vaja, home, no fassi'l plaga.

MUNDETA

¡No't perdis, fill meu!

MENUT

Y està clar qu'encendré. Míri, ja tenim los músichs. Vínguin, vínguin

cap a l'orquesta. Entran los músichs, y Menut vol acompanyarlos; la Mundeta vol impedir que pugin al tablado.

MUNDETA

Aquí no's puja.

SISÓ

Mundeta, déxaho córrer; no't comprometis.

MUNDETA

A Sisó, mirantlo de fit a fit y molt acostada. Ets un ningú carregat de flascos. Entran dues ò tres balladores; Mundeta s'hi posa davant y les hi diu: No hi hà ball, noyes, no hi hà ball: entornèusen.

SOCI

Oferíntleshi'l bras. Vínguin; sí que n'hi hà. Mare, trègui cadires.

MENUT

¿Calo foch als salomons? Mundeta agafa una canya ò una escombra que no sía usada y vol atropellarho tot.

SISÓ

¡No ho probis, Menut!

MUNDETA

Veurèm qui governa, lo President ò vosaltres. Pega cop d'escombra a les banderetes.

MENUT

¿Què fa aquesta dòna? Senyor Sisó, pàssili una maneta, que si fins ara li he respectat lo càrrech, ara serà altra cosa. Saltant de l'escala y dirigintse per pèndreli l'escombra.

MUNDETA

Què! m'amenassas? donchs té, té y té. A les cadenes y salomons. Menut li pren l'escombra per derrera y la llensa.

MENUT

¿Que's pensa que no val rès axò?

SISÓ

Tu, míra que no pararé fins a portarte a l'Audiencia.

MUNDETA

Lladres, brètols! Torna a agafar l'escombra.

MENUT

Més val que'm dugas a la fonda.

SOCI

Qu'enrahonava ab les balladores, acut desseguida, y diu: Senyor Sisó, senyora Munda, tínguinse compte; aquexes coses no's fan. Surt l'Arcalde ab molta magestat y pegant cops de vara, acompanyat d'un municipal.

ESCENA XIII

Dits, ARCALDE y MUNICIPAL

ARCALDE

¿Qu'es aqueix escàndol? ¿Quí es que ha estropellat los guarniments?

MUNDETA

Ara s'arreglarà tot, ara.

SISÓ

Míra, Joan, escólta.

ARCALDE

Ara no so en Joan, ni se'm tracta de tu; so l'Arcalde y *rinden armas*. Prenent l'escombra de Mundeta y llensantla.

SISÓ

Es qu'ells...

MUNDETA

Aquests socis, que no tenen principis.

MENUT

Es qu'ell y la seva dòna's precipitan...

MUNDETA

Es fals, es mentida, no es veritat.

BELETA

Desde la finestra. No se'ls escolti, senyor Arcalde, que marit y molla son un parell... que repapiejan.

MUNDETA

Donchs, sí senyor, he estat jo.

SISÓ

Nó senyor, qu'he sigut jo.

MENUT

Tots dos.

ARCALDE

Passejant la mirada ab molta solemnitat per los guarniments. ¡Sembla mentida que hi haja tan males intencions! ¡uns guarniments que podían presentarse a l'Exposició de Madrid, que jo ho volía escriure al Ministre! ¡Aquest Pati d'en Llimona veures en tal afront lo día de la festa, lo día de Sant Cristòfol nano...!

MENUT

No senyor, que'm dich Menut. Interrompentlo.

ARCALDE

Guardia, aquest indivíduu al *cuartelillo*.

MENUT

¿Jo al *cuartelillo*? Descarantshi. Lo día que'm torna a fer repartir candida-

tures, les hi cambío y faig guanyar als *madurs*. Anèm.

ARCALDE

No se mueva. Queda indultado el mancebo. ¡Una Plassa que tota la vida ha sigut una bassa d'oli! Entra Biel donant lo bras a dues minyones; porta un ram a la mà y les minyones també.

ESCENA XIV

Dits, BIEL y DUES BALLADORES, tots ab rams.

BIEL

Bona nit y bon'hora, senyores.

SISÓ

Aquest es l'esca del pecat.

BIEL

Fa seure a les minyones. Soch un soci com los altres.

MUNDETA

¡Vostè es lo trapella que s'ha ficat a casa!

BIEL

Oferint lo ram a la Mundeta. Senyora Presidenta, tinch l'honor de ferli aquest present, y demanarli que's digni ballar ab un servidor lo ball de socis. Li fa cortesía.

MUNDETA

Tota cofoya. Tantes mercès, jove; y ab lo permís del meu senyor, quedo compromesa pel ball de socis. Fa una cortesía molt reverenciosa.

MENUT

¡Bien Mazantini! ¡Salao! Encaxant ab Biel.

SOCI

¡Senyor Sisó, sía l'enhorabona!

SISÓ

¿Mundeta? ¡còm s'enten! cara-girada! ¿ab lo meu contrari?...

MUNDETA

Si anava de per riure... Apart a Sisó. Y després, ¿quína satisfacció vols més clara? ¿No veus que se't humilía?

BIEL

¡Cà! si jugavam a fet. ¡No n'es poch de la boyra'l seu marit!

Surt un Minyó ab una caxeta de gasseoses al coll.

ESCENA ULTIMA

Dits, UN MINYÓ, luego més BALLADORES, y al final tots.

MINYÓ

¿Ahont van aquexes gasseoses?

MENUT

Déxales aquí, ja me'n cuydaré jo.

S'en và'l minyó.

SISÓ

Senyor Arcalde, fàssi justicia: ha entrat a casa pel balcó y m'ha insultat.

ARCALDE

¡Fòra! no vull sapiguer rès més; ja m'ho han contat tot per pesses menudes.

BIEL

Considéri, senyor Sisó, que si no tinguessim defectes, aqueix món sería un cel!

SISÓ

Tòcala, noy; m'has arribat al cor. Seràs ministre; sabs molt.

ARCALDE

Y per lo tant, fallo: Tu, Menut, encén. A Biel. Vostè ballarà tots los balls de socis ab la Mundeta; en Sisó, allí, a la Presidencia; tu, Beleta, bàxa a ballar. Trèguin cadires, rómpi l'orquesta, vínga música... Entran parelles de balladors. Los músichs tocan una marxa ò vals, lo que pugui armar més los ànims, etz.

MENUT

¡Y *fuegos* de mangala!... Beleta, ¿que no baxas?

BIEL

Que petin les gasseoses, y brindèm, ¡a la salut del senyor Arcalde! Los minyons destapan gasseoses. Biel ne destapa una y l'ofereix al senyor Arcalde.

ARCALDE

Ab l'ampolla a la mà. ¡A la Concordia Nacional!

SISÓ

¡Brindo per Sant Cristòfol! Surt la Beleta.

MENUT

Jo per la meva balladora, y que's vessi tot... Ab l'ampolla qu'haurà destapat rega per terra. La Beleta y la senyora Munda encaxan. Animació. Comensan lo vals.

LES BODES D'EN CIRIL-LO

SAYNETE

PLANTEJAT Y DIVIDIT EN ESCENES

PER

JOSEPH PIN Y SOLER

PERSONES

BEATA
MADRONA
LAYETA
GALAN
CIRIL-LO
DIPUTAT
PEDASSETS
TABERNER
SAGRISTÀ
ESCOLÀ 1.er
ESCOLÀ 2.on

ACTE ÚNICH

L'escena pot representar la Plassa de Sant Pere de les Puelles.

ESCENA PRIMERA

ESCOLANS vora les escales de l'iglesia jugant a bales. Alguns xicots s'ho miran y componen lo grupo que no estarà fixo en lo mateix lloch. Un, sentat sobre'l canti, també hi pren part.

ESCOLÀ 1.er

Acotat jugant. No'm *dà* la gana que te acomodis la bala.

ESCOLÀ 2.on

Aburrexo.

ESCOLÀ 1.er

¡Qu'ets puri!

ESCOLÀ 2.on

Per aquí, petita! Ventant ab la mà la bala.

ESCOLÀ 1.er

Té, no jugo més. Cremat, donantli bales.

ESCOLÀ 2.on

No senyor, que me'n dèus quatre.

NOY

Venint per derrera de puntetes y picantli la esquena. Quart rigular, tòca'l bombo, tòca'l bombo.

ESCOLÀ 1.er

Girantse de sobte y posantse la mà al front. ¡Quart!

ESCOLÀ 2.on

¿Jo te'n dech quatre? Aquest xava es més mentider!

ESCOLÀ 1.er

¡A quí diràs xava!... Acostàntseli frech a frech com per pegarli;'ls nassos casibé's topan.

ESCOLÀ 2.on

Tòcam, no més voldría que'm toquesses...

ESCOLÀ 1.er

Si ab lo dit lo faig ballar a aquest nap-buf. ¿Juguèm jo y tu? Al noy dels cantis.

NOY

Pòsat. Dexa'ls cantis a terra y juga. Algun bordegàs que passa s'atura a veure'l jòch.

ESCENA II

PEDASSETS, DIPUTAT; los escolans y xicots en últim terme seguexen jugant: sigui a trets, a barrisca ò a cartrons, etz.

DIPUTAT

No'ls veig en lloch. Guaytant als costats. Potser nos havem errat d'hora.

PEDASSETS

A quarts de sis, nos va dir.

DIPUTAT

Esperèm. Noy, porta una idea de

cap. Després del casament vol que's celebri'l sacrifici.

PEDASSETS

Vaja, entesa la marxa:'ns convidarà a pendre xacolata a ca'n Culleretes.

DIPUTAT

Errada! Ahir la dòna va veure la Layeta concertant un feix de pollastres.

PEDASSETS

¡Un feix!... ¡Quína disbauxa! Jo que día sí día nó y dos arreu menjo peix trist per esmorzar! Si'ns obsequía ab pollastres, ¡quína set! (¿y com me la faré passar sens aygua?) Tu, xarrich. A un escolà. ¿Que sou de la Parroquia? Senyalant l'iglesia.

DIPUTAT

No ho preguntis; ¿no veus que van ab la bata d'estar per casa?

PEDASSETS

Escólta: ¿que no hi hà d'haver un casament avuy? Li pren la bala de terra.

ESCOLÀ 2.on

Ab mals modos. No ho sé. Tornèume la bala.

PEDASSETS

Respòn, ò sinó no te la dono.

ESCOLÀ 1.er

Sí que n'hi hà un; aquest dematí.

ESCOLÀ 2.on

Son una gent... axís... Se'ls mira no gosant dir quína.

DIPUTAT

Vaja, no't comprometis: uns americanos com nosaltres. ¿Que ja han vingut?

ESCOLÀ 2.on

Han entrat a la sagristía.

PEDASSETS

Donchs, anèm. Fent signe al Diputat per que s'acosti.

ESCOLÀ 1.er

No hi han trobat al vicari y han dit

que tornarían. Los escolans s'entornan al jòch.

PEDASSETS

Potser s'han descuydat algun document dels que fan forsa y son a cercarlo.

DIPUTAT

S'acosta al sogall de la taberna y encen lo cigarro tot enrahonant y bufant la corda per que s'encengui. Com aquesta corporació del clero ho vol tot nèt... Fins als morts fa declarar. No hi val dir que tens los pares al cementiri: ha de constar en blanch y en negre y ab paper de pago. Que quan se determinan a despatxarte y a ferte la creu, ja pots proclamar que t'han enllestit per tota la temporada: no hi hà ningú que te la descarregui. Ja me'n tornaràs la resposta avuy per demà que't trobis en lo compromís; que tu també buscas pariona.

PEDASSETS

¿Jo? ¿que't pensas qu'estich tan desenganyat?

DIPUTAT

Míra, jo'n tenía més que tu de valor y d'experiencia. En parlant del Diputat totes les minyones s'axeribían. Per que hi tenía trassa a engrescarles: feyan festa quan me veyan, y... s'entretenían escoltantme. Donchs, ¿may dirías quí'm va fer posar lo coll al jou?

PEDASSETS

La Justicia.

DIPUTAT

Nó, home, no anèm de plaga. La dòna de casa: aquella paquetilla que no es més alta qu'un fogó manllevadís... però qu'hi hà caliu, jove, t'ho asseguro. Ella va poguer més que totes, y'l Diputat va ser lo seu marit, legalment... y encara ho soch.

PEDASSETS

Be... sí... encegacions dels ulls del indivíduu. Donchs, jo... potser no ho voldràs creure: també'm pertorbo y se'm aflaqueix la naturalesa quan enrahono ab la Lluisa. Vull dirte qu'aquexa mossa m'ha malmès la

vista, qu'ara no'n veig cap de tan maca com ella. Me sembla qu'hi haurà desgracies y seré jo'l qui pendrà mal.

DIPUTAT

Y sí, la jugada es clara. Fés com en Ciril-lo y com jo: prèn l'amnistía. Míra,'l que'm va dir lo pare: Càsat, noy, qu'aniràs nèt y apedassat; que't dich, *mà,* que no's va errar ni de mitx gruix. Desde llavores que vaig nèt de butxaca y apedassat de roba. ¡Me va endevinar la planeta!... Ara ja estàs advertit.

PEDASSETS

Està be... l'acció es de company...

DIPUTAT

Y sí, home... ¿què podem anar a buscar nosaltres?... Rès: som pobres però honrats; que vol dir pobres ab llicencia ilimitada...

PEDASSETS

¡Y aquesta gent no venen!... Potser van dir a la tarde... Mirant al foro y ananthi.

DIPUTAT

De bon dematí! Resolut. Me consta. Ab misteri. Es una prometensa.

PEDASSETS

Mentrestant anem a pendre la *manyana*.

DIPUTAT

Tens rahó. Tinch una sequetat al coll que fins les paraules sembla que m'hi axequin pols.

Entran a la taberna. Lo taberner ò un aprenent regan ab un embut lo tros del carrer, mentres Diputat y Pedassets enrahonan.

ESCENA III

TABERNER, GALAN

GALAN

Ells han de fer cap aquí. Veyàm, tu, Pallofa, pòsam una copeta de bàlsam de Llorito.

TABERNER

¿Y axò, que se't vol enrampar la llengua tan dematí?

GALAN

Escólta. ¿Que diu que la Layeta's casa ab un tal Ciril-lo?

TABERNER

Axís ho fan córrer. Se fica dins per posar la copa.

GALAN

Donchs es veritat. Llensa la gorra. Me la tenía pensada. Parat y fixa la vista a la gorra. Dónam beure.

TABERNER

Servintlo. Té, qu'axò't treurà l'inflamació cap enfòra.

Galan, abans de beure, dona una bufada per fer caure l'escuma; escup, posantse la mà estesa vora la boca; lo bras a la cintura y inclinat lo còs per no tacarse, ab gesto de certa elegancia pinxesca. Després d'haver begut, llensa ab despreci les sòbres, que siguin abundantes.

GALAN

¡Era la mossa que'm tenía compromesa la voluntat! Al taberner que s'ha retirat una mica.

TABERNER

¿Potser tu li havías divulgat lo sentir y ella no't va escoltar? Avansant.

GALAN

¡Jo!... a cap dòna li dich may que l'estimo; la que tingui penetració qu'ho entengui. A mi se'm té de compendre pel simulacro del jòch de la vista. A la que li decanti una mirada ab ròssech, Fent lo mohiment ab lo cap y'ls ulls. aquella es la preferida, y que's consumexin les altres. Axís qu'ella té'ls primers neguits d'engrescament, no se la fa patir més. Queda proclamada ama de llaves del secreter. Tocantse'l pit. Y les que hi tinguen que dir, que reclamin. Acaba de beure y llensa l'escuma.

TABERNER

Quín *dispotisme!*...

GALAN

Encara'n faig poch. ¿Veus aquesta qu'ara's casa? M'hi havía rebaxat a dirli que l'apreciava. «Si'm vols per marit, Laya, totes les vintissís pessetes que guanyo te les presenta-

ré cada dissabte ab una safata coberta de flors».

TABERNER

Axò al estiu, que n'hi hà; ¿y al hivern?

GALAN

Ab quatre brotets de farigola y sajulida quedava ayrós.

TABERNER

A tall d'olives confitades. ¿Y què't va dir?

GALAN

Encara espero la resposta. Va baxar los ulls y, Fent petar los dits. tras, tras, tras, me va plantar. «¡Per que t'estimo!» li vaig cridar. Fent l'ademan allargant lo coll y ab veu anguniosa.

TABERNER

Y ella, rès, ¿eh? Ja es molt. Entretenintse fregant la taula.

GALAN

No vaig volguer comprometrem; ò sinó l'agafava pel bras, Agafa'l taberner pel bras ab vigor. y li haguera dit:

«Vína aquí, dòna sandunguera; malvinatge'ls que t'han estimat primer que jo, que no hi han tingut trassa. Aquí tens lo Moreno que't farà felissa. Míram a la cara, que't vull enlluernar y ferte cloure aquests ulls, diamants negres, que creman y no assossegan... Vull qu'ho sàpigas: has malmès un home de be. Dexantlo anar ab revolada. Résam uns Salms... y vés en nom de Deu, magestat engrescadora, que m'has fet perdre la salut.»

TABERNER

Be, no t'hi apitjoris, ja'n trobaràs d'altres.

GALAN

Ja ho sé; aquí es lo compromís. ¿No veus qu'aquesta èra la preferida? Ara'm toca desenganyar un altre rengle de fadrines, per que de cada cent ne trobo potser una que m'agradi.

TABERNER

Y les demés quedan desamparades...

GALAN

Per supuesto.

TABERNER

Donchs, míra, noy; jo fora de parer que te'n anesses desseguida a fer avinenses ab aquelles minyones, ò a orejarte, que'ls nuvis aviat seràn aquí... y tu'n patiràs.

GALAN

Si per axò he vingut.

TABERNER

Crèu, vésten. En Ciril-lo té geni, a tu no te'n manca y ademés estàs desesperat. Una mala mirada, qualsevol gesto, ja hi som: tots dos sou decidits y... rebrías tu.

GALAN

¿Jo? Sorprès.

TABERNER

O ell; no regategèm. No vull compromisos, vésten.

GALAN

Al menos, déxam veure la fi. Ja m'amagaré derrera les botes.

TABERNER

La fi, ja te l'esplicaré. Una vegada casats vindràn a pendre una caxalada; després, a donar un tom; a casa, y dilluns altre cop al treball. Vaja, que't vull be; vésten a distrèuret. L'acompanya.

GALAN

Per la teva cara'm sacrifico. Me'n vaig y'm retiro... per prudencia... pel sossego del establiment; per no comprometre la casa. Ja ho pots ferho a saber a tothom: als coneguts, al públich y a les tres classes de vapor. Se'n va tan campante com si hagués rendit una fortificació. Se repensa y afegeix apart. Però jo'l tinch de conèxer aquest bon mosso. No m'havía succehit may: rebre un sofoco d'aquesta naturalesa: donarme carbassa una dòna tan a la quieta... ¡al Galan!... per que jo so'l Galan, y ni home ni dòna, ningú respira quan estich cremat. Se'n và.

ESCENA IV

ESCOLANS, BEATA, MADRONA

BEATA

Noy, escolà: ¿que sabs quí predica demà per la funció de *las Hijas*?

ESCOLÀ 1.er

Tocant l'ase. No ho sé.

MADRONA

Que surt de l'iglesia. ¡Ay! Deu la guart.

BEATA

¿Ahont va tan matinera?

MADRONA

No me'n havía adonat que fos vostè; he vingut a veure si hi era mossen Pau.

BEATA

¿Y axò, què hi hà, si's pot sapiguer?

MADRONA

Prou! es un dirli a vostè. Se casa la

Layeta, y com no té ningú més per ferli costat, com a vehina...

BEATA

Ay, que me'n alegro! Pobra noya, tan sola, tan desamparada! Y es molt guapeta; la matexa cara del seu avi.

MADRONA

¿Que l'havía conegut?

BEATA

Si ab lo meu marit eran tap y carbassa;. abans de pretendre a la mare de la Layeta havía gastat molta broma ab mi. Jo no'n feya cabal: com que podía triar... ¡en tenía tants de pretendents y estava tan compromesa, qu'aquesta boca era un *nó* seguit! Però'l més maco era l'avi de la noya. Tenía'l cabell com una mora; portava patilla voltada, també negra, lluenta; parexía que tingués la cara dins d'una guarnició envellutada.

MADRONA

Sí que va ser molt qu'entre tants currutacos triés aquell gafarronet d'en Gervasi, una escursadura de

persona... ¡No digui, qu'era un radolí!...

BEATA

Petit, sí, però molt bufó. ¡Un *niño!* ¡y tan xamós! Allò, que parlava com si tingués un sigronet a la llengua, encara li esqueya.

MADRONA

¿Y per què no s'hi va casar?

BEATA

¡Ay, filla! hi havía impediments molt serios. Coses de partit, opinions... Tampoch hi haguera sigut ditxosa, per que un home tan maco es un torment per la seva muller llegítima. Com qu'estan pagats de la guapesa, filla, no son ferms y virtuosos com los demés. ¡En Gervasi! Si un'altra dòna me l'hagués mirat, me hauría demanat perdó en arribant a casa. Però aquests bon mossos, aguantan la mirada de les dònes capritxoses y... ja'm pot entendre: son més inclinats que'ls altres a les tentacions del mal esperit.

MADRONA

¡Encara'm farà riure!...

BEATA

¿Què diu? Ventura qu'al meu Gervasi cap dòna se'l mirava ab intencions profanes. Jo m'haguera tornat ètica de pena si ell hagués tingut la flaquesa de consentir que li fessen l'ullet.

MADRONA

¡Oh, y tal! ¡tan petit y encara solicitat!

BEATA

No me'n parli... ¡Què fan aquests bordegassos! Per l'escolà que fent córrer la bala li ve a cercar entre peus apartantli les faldilles. ¡Tu, pochs modos!... Però ho puch dir a boca plena: era la seva reyna soberana jo; me'n puch alabar. ¡Tothom hi tenía que dir, me l'envejavan!... Un cop, a la diligencia, per que no hi cabíam ell y jo, unes poques vergonyes, ordinariotes, me lo van pendre pel seu compte que no hi va haver altre recurs que baxar. «¡Ay, ay! Ahont và aquest

senyor Crispin. ¿Que no ho veu que no hi caben?...» «Vínga,—saltà una altra, — que l'enquibirèm dins de la sombrerera.» «Escólti, — axò la més descarada, — encara com ha gosat trèurel del garrafó d'esperit de vi; ¿que vol que li agafin barretes?... » «Debía néxer pels *incontorns* de Sant Tomàs, que fa'ls díes curts.» Està clar, la gent reya. «¿Còm no li posa un cascabellet a cada orella? ¿Que vol que se li esgarríi algun día d'empentes... ab la confusió?» De pochs modos y marmanyeres no les vaig dexar. Però varem tenir que anàrsen del cotxe. Al acte que baxavam, trayent lo cap per la portella, me deyan: «Senyora, si tingués un mandró'l podríam enviar directe cap a Barcelona al seu marit.» «Endàguil dins d'una rellotgera de sabatilla y pòsissel al capsal del llit.» Imitant les veus y ademans d'aquelles dònes. ¡Uix! eran de l'*Hostia*, ab un picarol y un descaro...

MADRONA

No me'n parli, ja'n corre de gent sense principis. ...Però vostè hi va ser felissa, qu'es lo principal... No'm

destorbi més, que me'n vaig a veure mossen Pau.

BEATA

Jo me'n entro a missa. Vaja, me'n alegraré. ¿Quí es, quí es ell? Tot anantsen.

MADRONA

¡Ay, pobret! un texidor, no rès: un casament per l'amor de Deu... D'esquena al públich y cap a l'iglesia.

BEATA

De vegades son los matrimonis més felissos. Entra a l'iglesia.

MADRONA

¡Sí, devegades!... Dirigintse als escolans. Tu, noy, escólta, ¿que ja ha vingut mossen Pau?

ESCOLÀ I.er

Nó, senyora; ¿quí es mossen Pau?

MADRONA

Ay, bergant! ¿No dius que no hi es?

ESCOLÀ I.er

No'l conech. ¿Quín altre nom se diu?

MADRONA

Petit.

ESCOLÀ 1.er

¿Francisquet, que'l conexes un capellà petit?

ESCOLÀ 2.on

Deu volguer dir mossen Ramon.

MADRONA

¡Ay, quirico! ¿no dich que's diu mossen Pau?

ESCOLÀ 1.er

Rient. ¡Mossen Pau es petit! ¡ma, noy!
Rient no sapiguent avenirsen.

MADRONA

¡Tabalots! Déxam anarhi jo matexa: no'n surtiríam ab aquests bordegassos. Entra a l'iglesia.

ESCENA V

CIRIL-LO menjant cacauets; porta amagada un'ampolla al infern del gech. LAYETA du la mantellina plegada al bras.

CIRIL-LO

¿Que's coneix molt? Per lo bulto de la ampolla.

LAYETA

Massa: no sé ahont vas ab aquesta ampolla; no està be entrarhi a l'iglesia.

CIRIL-LO

Pensaràn qu'es lo canó de la llicencia ab tots los paperets. Tens rahó. En Pallofa la guardarà per després del tiberi. Té, ménjan uns quants; féste compte que son confits.

LAYETA

No'n vull, que fan set.

CIRIL-LO

Tu m'hi fas caure: de manera que,

tot dexant l'ampolla aconduhida, humitejaré l'embut. Senyalant lo coll. Repentsanse. Escólta, si'l Diputat y en Pedassets no fossen aquí, al *apeyadero*, Signa a la taberna. ò que sortissen de tras cantó, que no tirin rès endavant que jo no hi sigui. ¿Entens, noya?... Per que la conspiració's fa per mi. Si... vols pendrem lo nom per que no't casen ab un altre, dígaho... que te'l posaré ab un cap de paper. Ab cert misteri còmich.

LAYETA

Vés, boig, cúyta a tornar.

CIRIL-LO

Cridant als escolans. ¡Noys! ¿ja està endagat lo pont volant per la cerimonia del casament? Ansia, a dins. Apa, a encendre les lluminaries. ¿Que'ns tenim de casar a les fosques? Tornant cap a Layeta. ¿Si volguesses paga y senyal?...

LAYETA

Vaja, home, que'ls escolanets se'n riuen.

CIRIL-LO

Pènsathi be, qu'es per tota la vida...

LAYETA

¡No sigues cansoner!...

CIRIL-LO

Corrent, respecto l'ideya. Vaig a remullar lo bech. Me sembla qu'hi trobaré'ls companys estovàntsels.

LAYETA

No t'entretinguis, ¿sents? Comensan a disputar los escolanets: — Que sí — que nó — es engany — has errat.

CIRIL-LO

¡Què'm contas!... Si avuy no comparexía puntual a la llista... ¡No'm fassas riure! Se la mira ab malicia fentli l'ullet. Vaja, no vull que't quedis sola. Vína, que beuràs un'americana.

LAYETA

Si no tinch set.

ESCENA VI

Escolans que cridan y qüestionan. Surt lo SAGRISTÀ y'ls empayta amenassantlos ab una canya. Aquests fugen esverats, amagantse y trayent lo cap, ò per algun bastidor ò per la porta de l'iglesia.

ESCOLÀ 1.er

¡Gura, gura! ¡Lo senyor Joseph!

SAGRISTÀ

Després de la corredissa y axugantse la suor.

Un día que'm vagui'ls hi haig de donar una pallissa repartida entre tots. ¡Quína familia més enjogassada! Amenassantlos. No us en riurèu de mi.

ESCENA VII

MADRONA que surt de l'iglesia

MADRONA

Escólti, y donchs, ¿que no hi es

mossen Pau? Ningú me'n sab donar rahó.

SAGRISTÀ

Ja dèu haver sortit estona hà del confessionari; ¿què volía?

MADRONA

Vinch per aquell casament.

SAGRISTÀ

Entri, èntri, ¿qu'es vostè la compromesa?

MADRONA

Y ara, ¿que va de bo?...

SAGRISTÀ

Desengànyis, totes hi volen arribar al Sagrament del Matrimoni.

MADRONA

Donchs, jo'n passo. Ab vanitat.

SAGRISTÀ

Vamos, es viuda...

MADRONA

Nó, senyor, casada; y tres cops.

SAGRISTÀ

Es dir, que s'ha renganxat... sí, dos vegades, per que la primera no's conta.

MADRONA

Enllestím: ¿y'l capellà?

SAGRISTÀ

¿Y'ls nuvis?

MADRONA

Mírissels, ja son aquí. Senyalant a la taberna.

ESCENA VIII

LAYETA, CIRIL-LO, PEDASSETS, DIPUTAT y MADRONA

MADRONA

Ciril-lo, vaja, que tot està a punt.

CIRIL-LO

Presente!

LAYETA

¿Qu'es lo pare capellà que té de casarnos?

CIRIL-LO

trayentse la gorra, es dir, fent l'accionat de alsarla una mica, y's queda gratantse'l cap com fan los calets, que ni saludan, ni gratan; y diu: Me'n alegro de conèxel... en aquesta ocasió.

MADRONA

Apart a Ciril-lo y a Layeta. Si es lo Sagristà!

SAGRISTÀ

Gracies, gracies. ¿Son vostès los interessats?

CIRIL-LO

Nosaltres dos no més. ¡A poch, a poch!

SAGRISTÀ

¿Ja s'han confessat?

CIRIL-LO

Sí, senyor: ja estan fetes totes les maniobres. Tíngui, aquí té la lli-

cencia del passamaner de la Corripia. Llegint confegintho. Ah! lo passaport de la Curia dèu ser... tíngui, vostè mateix repàssils; crech que'ls trobarà corrents. No més falta que ens enllestexin; que ja li dich que no'n demanan pochs de papers. Ni per una causa criminal.

DIPUTAT

Pegantse un cop al front. ¡Me caso ab Ronda! us manca una cosa...

SAGRISTÀ

Al escolà. Vés a encendre'ls ciris del altar de Sant Joseph.

LAYETA Y MADRONA

¿Què diu? ¿què falta?

DIPUTAT

L'anell. ¿Veritat, senyor Rector, que sense la tumbaga'l casament no serà legal?

SAGRISTÀ

¿Que no'n teniu?

CIRIL-LO

Aterrat. Nó, senyor. M'he fet malver los quartos pel refresch.

PEDASSETS

¿Si pel serviment del acte fos bo aquest? Se treu l'anell del mocador del coll.

MADRONA

¡Es fals axò! Ab desdeny.

CIRIL-LO

D'or de llumenera, ¡reverendo!...

SAGRISTÀ

Tant se val aqueix com un de pedres fines. Se'n và a l'iglesia.

MADRONA

Donchs, ja venim. Anantsen poch a poch.

CIRIL-LO

Noya, que de què!

LAYETA

Tot se compon. Se posa la mantellina.

DIPUTAT

¿Estàs, Layeta? Mossen dallonses ha parlat ab dos sentits: que si avuy no teniu pistrinchs per donar aquest senyoriu al dit de la mà, tal vegada més endevant...

PEDASSETS

Quan lo temps tombi per be y les feynes siguin pagades...

MADRONA

Sí, quan les besties parlin.

DIPUTAT

La meva idea. A Ciril-lo. Llavores li compras un cinquillo de diamants.

CIRIL-LO

Aturantse. Axís que'm pugui desdinerar, heu d'entendre que salto a l'Argentería y li compro un anell ab un picotí de diamants y un espetech de clarors y tornassols que'l qui gosi guaytarlo fit a fit, ja cal que s'encomani a Santa Llucia si no vol quedar enlluhernat de la vista. Tot anantsen dret a l'iglesia.

DIPUTAT

Conech que si tinguesses un revers de fortuna sabrías gastar la plata.

CIRIL-LO

¡Què dius!... Axís, ab una senalla, els escamparía; per que mengés lo poble. Fent lo ademan com si esbarriés sorra ab un cabàs. Se'n van tots a l'iglesia.

ESCENA IX

ESCOLA 1.er, DIPUTAT, CIRIL-LO, PEDASSETS, LAYETA Y GALAN

ESCOLÀ 1.er

¿Y donchs, que no venen? Desde la porta de l'iglesia.

DIPUTAT

Apa. ¿Que no goseu aburrir l'aygua?

PEDASSETS

Ciril-lo,'l cap dret y'l cor nèt.

CIRIL-LO

Tombantse. Una cosa'ns hem descuydat.

LAYETA

¿Què?... Quedantse tots parats.

MADRONA

¡Y ara!

CIRIL-LO

Una música de regiment que sonés la Marxa Real. Entrant a l'iglesia.

PEDASSETS

Cantant baxet. Ne, ne, ne, etz. Dirigintse al taberner. ¡Vína, Pallofa, que veuràs lo primer acte del «Pacto del hambre!»

ESCENA X

TABERNER y GALAN.

TABERNER

Ola, ja'l tenim aquí... ¿Què falta?

GALAN

Lo que vull... Axugantse la cara. es conèxer aqueix guapo que m'ha desbancat. Vull tenirhi una entrevista y que'm digui'ls motius; tinch de sapiguer per què ella l'ha preferit

TABERNER

Li dèu agradar més que tu.

GALAN

No m'hi conformo. ¡Com se'n riuría lo públich, les conexenses y l'art de les fàbriques, del Galan, ab la reputació y crèdit que sostinch per les meves circunstancies! Dígas qu'ho tindría molt nèt, si no reclamés.

TABERNER

¿Y què tens de reclamar?

GALAN

Llestos. Dónam beure.

TABERNER

¿Què vols?

GALAN

Qualsevol cosa: un got de solimàn

per emmetzinarme les entranyes, ò d'esperit de centelles que m'arboli com un lluquet.

TABERNER

No te les emprenguis tan furientes.
Se fica dins.

GALAN

Tinch aquí una caldera que m'està donant lo xiulet d'alarma: que's vol reventar.

TABERNER

Servintli'l beure. Massa bullida.

GALAN

Miràntsel ab llàstima y apartant lo got que ja'l tenía vora dels llavis. Massa foch, massa sanch y massa geni. Ha d'esbravarse: ell ò jo, tenim de desembrassar lo món; no hi hà prou terreno per nosaltres.

TABERNER

Galan, enteniment!

GALAN

La sentencia ja està publicada: ni ell ni jo'ns hi casarèm.

TABERNER

¡Y la Layeta que's fassi *hermanita de los pobres!...*

GALAN

Tindríam la vida al encant. Los trobaré avuy per demà de brasset: ja estarà armada. Lo primer Deu te guart, li estargexo aquesta estrella de dits per les galtes. Això per comensar a fer broma.

TABERNER

¡Mosca!

GALAN

Cóntal difunt desd'ara.

TABERNER

Es qu'en Ciril-lo no crech que's dexi operar; ¡té molt brahó, es valent!

GALAN

Valent lo necessito: més mèrit per mi. Vaja,'ls hi vull fer un divorci perpètuu.

TABERNER

Tant se val que no's casessin. Mala-

guanyada feyna. Déxaho córrer, Galan: ara ja no té remey.

GALAN

¿Què vols dir? ¿que son a l'iglesia? ¿que'ls casan?...

TABERNER

Ja veuràs... Apart. Lo tinch de fer marxar d'aquí a aquest tabernacle. ...Tant com casats, no ho son. Hi havía algun paper dificultós y ara han anat a esmenarlo.

GALAN

¿A casa'l Bisbe?

TABERNER

Vetaquí que no ho sé pel cert si han dit a Sant Gayetano; pel civil.

GALAN

Ja ho tinch be. Me n'hi salto a posarhi impediment criminal. Tots me conexen allí. L'altre día vaig esguerrar un cotxero que se'm va propassar de llavi. Noy, vaig fer de tintorer. Del pinyach que li atrasso als nassos, se li van declarar al acte dues veus d'aygua que semblavan sanch;

tota la fatxada de la blusa era una pintura. Ja n'està llest d'aquell nas: li vaig posar plà que, de cantó y tot, se li veyan les dues bandes de galtes. Y'l jutge'm va dir, baix les declaracions del municipal: «Galan, l'Audiencia no hi té rès que veure ab tu. En revienta usted seis cada setmana, y vínga aquí que li posaré'l conforme.» ¡Com que's pensan ser los amos dels carrers de Barcelona aquests xurriaques!

TABERNER

Donchs, apa! potser sí qu'ho podràs arreglar si tens influjo.

GALAN

En mala banda van a raure entre'l jutge y jo. ¿No't dich la conferencia que varem tenir? Escólta: si venen a casarse aquí, conto que me'n faràs sabedor; me'n refío. ¿Palabra? Anantsen.

TABERNER

Palabra. Baxant los ulls.

Torna'l Galan.

GALAN

Pòrta una copeta de la llepissosa.

Allí tindré de parlar ab persones de suposició y no vull fer entrecalades. Va per la copa'l taberner.

TABERNER

Si has d'enrahonar en castellà, no hi hà rès millor. Li dona la copa.

GALAN

Ja ho sé qu'es bona pels idiomes; per axò vull anar a la segura. Se la beu.

TABERNER

¿En vols un'altra?

GALAN

Nó; pel castellà ja n'hi hà prou; ara pel francès, com que's gastan tantes erres, se'n necessitan més: la sequedat puja desseguida a sota'l gargamelló. Senyalant al coll. Còbra'l gasto. Li dona'ls quartos.

TABERNER

Vaja, donchs, serenitat.

GALAN

...Y molta llavia. Picantse'l llavi ab lo índice; s'agafa les solapes del gech sacsejantlo per assentàrsel millor; se mira tot dalta-

baix, s'estira les mànegues, etz. Nó, per axò no'm pertorbo. Si'l jutge conegut meu està de setmana, no m'espanto; hi parlo ab la matexa franquesa que si fosses tu. Aquest día de les rahons, se va treure un puro, butxaquejava y abans qu'ell se'n adonés ja li presento'l misto de flam y no'm va dir de nó. ¡Hi va encendre lo cigarro!... Ha conegut que jo era un bon subgecte y'm dissimula l'excés si ab qüestions me propasso a donar algun mal tanto. Haguesses vist al que vaig malmetre l'altre día! la seva cara era una melsa:'l jutge no'l conexía; li vaig tenir que dir: ¡es un cotxero!... Si'l topo, ja estich be: ja pots dir per tot arreu que la Layeta no's casa ni en Ciril-lo. Ell mateix serà capàs d'agafar paper y ploma per estendre l'auto de *no ha lugar y pase al Superior para su informe*... ¿Y donchs, què't pensavas? ho componen axís aquesta familia: ara, si no tens influjo, fill, perts lo plet. Se'n và.

ESCENA XI

CIRIL-LO, LAYETA, MADRONA, DIPUTAT y PEDASSETS, surten de l'iglesia baxant poch a poch a l'escena.

CIRIL-LO

Ja soch un altre home; com si m'haguessen cambiat la naturalesa. Y'm trobo més entendrit, més amorosench... ¡Vína aquí, refilando lleuger! qu'ets més maca que quan eras soltera. ¿Que no gosavas dir lo *sí* que t'ha exit tan apenat del coll?

LAYETA

¡Es que sortía de més fondo!

CIRIL-LO

Vaja, díguin lo que vulguin: es un acte qu'imposa. Conech que tots los consells que dicta'l capellà son molt sanitosos si s'observan ab rigor.

DIPUTAT

Palabra! Aturantlos. Dues reflexions, després de les que us ha fet lo sacerdot.

CIRIL-LO

Dígas, cúyta.

DIPUTAT

Per ma part hi poso'l visto bueno. Sou marit y muller aquí, y per tot arreu qu'hi haja religió. He dicho. Ab afectació.

PEDASSETS

Deu us fassa ben casats. Y ara... Anantsen.

CIRIL-LO

¿Què vol dir? hem de refrescar.

DIPUTAT

Apart a Pedassets. ¿No t'ho deya jo?

PEDASSETS

¿Qu'hem d'arribar fins a ca'n Culleretes a pendre xacolata?

DIPUTAT

¡Anèu a dirvos coses bufones! Fent l'ademant de marxar.

CIRIL-LO

Nada, cavallers, si sou servits us convidem a esmorzar.

DIPUTAT

S'estima; però, si encara no teniu lo pis parat!

LAYETA

¿Què hi vol dir?

CIRIL-LO

Nos quedarèm aquí a ca'n Pallofa.

LAYETA

Ens agraviaríam molt si'ns fessen aquest desprecio.

MADRONA

Ay, jo, filla, sí que no puch: tinch d'anar a l'obligació. Ja t'ho he dit. Se'n và. Adeu siau.

LAYETA

Me sab greu; ja'ns veurèm. Dirigintse a Pedassets y al Diputat. Com lo menjador de casa es tan petit...

CIRIL-LO

Y tant! una menudencia; sembla un cotxo de metge.

DIPUTAT

Vetaquí qu'avuy per demà que sigueu més...

CIRIL-LO

Ja ho tinch pensat. Si tenim familia, me'ls carregaré a coll-y-bè per estar plegats a les hores de menjar.

LAYETA

Vaja, anèm.

CIRIL-LO

Apa. Se dirigexen a la taberna y crida'l taberner. ¡Tòfol!

ESCENA XII

TABERNER, DIPUTAT, LAYETA, CIRIL-LO Y PEDASSETS.

TABERNER

¡Vinch, senyores!

DIPUTAT

¿Còm estàn los suquets, noy?

TABERNER

Tot marxa al regulador: la cassola sobre'ls fogons, lo foch sota, y'l xarrich ventant com si tinguessen basqueig.

LAYETA

Me'n vaig dins a enllestirho. Se'n và.

CIRIL-LO

Pòrta, mentres tant, unes copetes de sexanta. Al taberner. Aquest, lo Diputat y Pedassets estaràn enrahonant.

PEDASSETS

Girantse a Ciril-lo. Per agafar gana.

DIPUTAT

Al taberner. Si ve a moure rahons, déxal per mon compte a aquest Galan. Dirigintse a Ciril-lo. Per mi no cal. En ma vida he près rès per agafarla. Per trèurela m'ha costat sempre.

TABERNER

Ab les copes. ¿Què volen esmorzar aquí?

CIRIL-LO

Tant se val. Al demés, minyons, la vianda que'ns serviràn ja es pagada.

DIPUTAT

¿Quí't pregunta quants anys tens? Sentantse.

CIRIL-LO

Nosaltres, los treballadors y'ls comerciants, nos refiem tant del crèdit... Ab lo got a punt de beure.

DIPUTAT

Certa. A casa seguim lo sistema dels despatxos més arrencats. Díes de pago:'ls dissabtes de vuyt a nou.

PEDASSETS

Del vespre. ¿Y'ls de quedar a deure?

CIRIL-LO

Tots los de la setmana: de sol a sol. Beu.

DIPUTAT

A casa no's mira prim; també hi entran les vetlles.

CIRIL-LO

Sinó que vaig dir a la Layeta. ¿Còm se remulla axò de les bodes? Ab un esmorzar.

PEDASSETS

Ben pensat. Beu.

CIRIL-LO

¿Però ahont? al pis de casa no hi ca-

bríam; allò es un armari; sempre s'hi topa de colzes. Però no m'he amohinat gayre, surto desseguida a comprar vianda. A un lloch ò altre nos la menjarèm, he pensat.

DIPUTAT

Està clar; los talls hi siguin.

PEDASSETS

Y la beguda, entenèmse.

CIRIL-LO

Me les emmeno, decidit a fer sanch, cap a Santa Caterina. Veig un pagès dret ab una bestiassa als peus. L'agafo, la sospeso; era un conill — apàrta que vull signarho — ¡axís! A Pedassets extenent los brassos. Sencer no haguera capigut en cap cassola. Una pantera, vaja. Si s'alsa de potes, me arriba aquí dalt a la butxaca de l'armilla, que m'haguera pogut fer l'amistat.

DIPUTAT

Potser era una bestia esguerrada, sent tan grossa.

CIRIL-LO

Ja ho sentirèm a dir. Ara, aquella li

està fent un such que semblarà lixis. Te jugo que qualsevol senyora no tindría reparo a tirarsen quatre gotetes en lo mocador; per que hi dona unes fragancies qu'entelan los sentits. D'aquí estant les flayro. Lo mosso guarnirà la taula entretant.

DIPUTAT

Veus? jo una pessa axís no me la menjo.

PEDASSETS

Jo sí.

CIRIL-LO

¿Y donchs, què n'haurías fet?

DIPUTAT

Conservarla dissecada ò ab esperit de vi.

CIRIL-LO

Ja cal que't fesses portar la Mar vella a casa y que te l'aboquessen al safretget.

PEDASSETS

A portadores.

DIPUTAT

No es aquesta la qüestió. Si es veritat

com tu parlas, un conill axís, qualsevol sabi d'aquests que guardan besties difuntes, te'l comprava al preu que volguesses. Per qu'ells hi estudían.

CIRIL-LO

Si volen sapiguer, que vajan a Salamanca.

PEDASSETS

Que vinguin a demanarnos datos, tan bon punt nos l'haurèm menjat.

CIRIL-LO

Després, ella ha dut dues dotzenes de musclos grossos, que semblan castanyoles; cada musclo porta un barco de vianda.

DIPUTAT

Bona menjá...

ESCENA XIII

Dits y'l TABERNER

TABERNER

Apa, minyons, que la cosa està conforme.

CIRIL-LO

¿Que no vé la Layeta? S'assentan y comensan a menjar musclos.

TABERNER

Comensèu, mentres tant lo conill acaba de fer lo xup, xup.

PEDASSETS

¡Pobra bestia!

CIRIL-LO

Prenèu més musclos.

PEDASSETS

Axò es fruyta de roca.

DIPUTAT

No hi hà com lo natural. Be n'hauràn presenciat de tànguls y males mars y pèrdues de barcos, aquexos animalets! Y, reparèu Obrint un musclo y ensenyantlo als altres. de quina conformitat van conduhits, que passi lo que vulgui al mar gran, tancantse a la portería Clou lo musclo. ja son a cobro, y víngan onades y més mullena, qu'ells no's mouen del seu districte.

CIRIL-LO

No hi hà ningú més tonto que'ls homes.

DIPUTAT

Preguntèu si aquestes bestioles han tingut may d'axecar lo cap cercant papers als balcons per mudar de pis.

PEDASSETS

¿Vols dir que'n tenen de cap?

DIPUTAT

Com que ja's portan la finca a l'esquena...

CIRIL-LO

Quan no troban molsa en una roca, deuen mudar d'arrabal y sempre saben que poden dar pà a la familia.

DIPUTAT

¡Y nosaltres!... Vatúa'l món! no som ningú nosaltres.

CIRIL-LO

Posantli més musclos. Té, ménja, no t'entristexis, que se't posaràn malament. Refrèscals per damunt, qu'es

un peix qu'està fet a l'humitat. Abocantli vi.

DIPUTAT

¿Sabeu que si, en compte de ser criats a l'aygua salada, s'ensopegan a poguer pasturar ab vi, sería la vianda de més mèrit coneguda?

CIRIL-LO

Ja veuràs. Noya! Cridant a Layeta. No articulegèm més. Portèu lo conill y endúten aquesta plata d'instruments de bolero.

PEDASSETS

Obrint y tancant un musclo. A Fransa'n fan portamonedes. ¿Veyeu? aquí'ls llensan.

ESCENA XIV

Dits y ESCOLA 1.er

ESCOLÀ 1.er

Sígui l'enhorabona! ¿què no hi hà rès pels escolans?

CIRIL-LO

Apart butxaquejant. Si ho sabías que, contat y rebatut, me quedo sense cap quarto... Esperèu.

DIPUTAT

Als escolanets. Prou hi hà: totes les canongíes y les mitres dels bisbats, temps a venir seràn per vosaltres...

CIRIL-LO

Teníu, dos rals per comensar los estudis; Apart. ¡y'm queda una pesseta per pujar a la familia! Ab tristesa.

DIPUTAT

¡Per que tots los empleyos, tots los honors y les riqueses han de ser per la quitxalla que puja!

PEDASSETS

¡Vaja, no t'enternexis, que'm trencas lo cor!

ESCOLÀ 1.er

Repartintse'ls quartos. Gracies. Se'n và.

ESCENA XV

Dits y LAYETA

LAYETA

Fèu lloch, que crema.

CIRIL-LO

Destàpa l'urna. ¿Què tal? ¿veyeu si en tenía de pesses aquest feligrès? S'abocan tots a guaytar la cassola.

DIPUTAT

Cada tall un plat.

CIRIL-LO

La pell l'he encastada a l'exida de casa, que fa feresa de veure: sembla un *bulldoch* abrahonat a la paret. Fent l'accionat d'encastarla.

DIPUTAT

La pots fer adobar pels peus del llit.

LAYETA

No hi vull embrassos.

PEDASSETS

Potser tens por que se't torni rabiosa.

DIPUTAT

Sí qu'es tot un personatge! Hi està ab pena dins de la cassola.

CIRIL-LO

Pel temps que s'hi té d'estar, que's mortifiqui. Pren un plat y fa parts. Lo qui vulgui'l cap que fassi l'ullet.

PEDASSETS

Jo, passo.

DIPUTAT

Y jo. No hi he tingut may afició; es com un calaxet de betes y fils; tot son departaments y comparticions.

CIRIL-LO

Per que ho sàpigues, es lo bossí més sustanciós. Com qu'hi hà tota la ciencia del animal...

DIPUTAT

Que s'hi instruexi qui vulgui.

PEDASSETS

Y has d'estar xuclant com si toquesses la sinfoyna.

DIPUTAT

Y si'l conill s'ensopega a ser tonto, dígas, ¿ahont es la sustancia?

CIRIL-LO

Aquesta l'has guanyada. Te'n encarregas tu, Layeta. Repàssa'l manicomio. Li tira al plat.

LAYETA

Si no m'acabaré'l que tinch.

PEDASSETS

Amigo, ¡Layeta! Se posa a beure. ¡Ciril-lo!...

CIRIL-LO

¿Què tens, que t'ennuegas? Li pica l'esquena.

PEDASSETS

¡Quína dòna tens! ¡Quín conill ha guisat! No'n menjaré may més. Posantsen al plat. Me'n despedexo fins a la *resurrección de la carne*.

DIPUTAT

Ja ho pots tornar a dir. Míra que n'han passat de suquets, de romescos y de picades per aquest paladar!

Lo qu'has fet, Laya, no es such ni salsa; es una pomada universal.

PEDASSETS

Jo...'m venen ganes de plorar quan ensopego un platillo tan salao. S'axeca, alsa la cassola y la mira per sota.

CIRIL-LO

¿Què buscas? Probant a destapar l'ampolla.

PEDASSETS

Me pensava que no vessés aquesta cassola; ¡ja no hi hà conill, ni such... ni pomada universal!... Dexa anar la cassola y s'assenta dexant penjar los brassos.

CIRIL-LO

Té, espavílat, destàpa aquexa ampolla, que no puch.

PEDASSETS

Noy, Fent esforsos. dèu anar ab rosca aqueix tap de suro. Vaja, no puch, té. Al Diputat.

DIPUTAT

Sí qu'hi està encastat! Per mi Se la mira contra-claror. li van ficar per la

banda de dins. Al taberner. Destàpala ab la barrina.

CIRIL-LO

Es canya veritable. Lo pare — que Deu perdó — la guardava per fer fregues.

PEDASSETS

Déxat de fregues. Aquexos licors obran més depressa com a beguda. ¿Que vols que t'embotllofin la pell receptats per fòra?

ESCENA XVI

Dits y GALAN

GALAN

Ab posat provocador. ¿Què diu qu'aquí se celebra un casament?

LAYETA

¡Què vol aquest home!

DIPUTAT

Dexèulo explicar.

CIRIL-LO

¿Què hi hà que dir? ¿què se us ofereix?

GALAN

M'agradaría conexe'l nuvi.

LAYETA

Déxal estar, Ciril-lo. Agafantlo.

DIPUTAT

No't moguis.

CIRIL-LO

Desprenentse del bras de Layeta. Aquí'l teniu, ¿què hi hà? Alsantse.

GALAN

Mirantlo de dalt a baix. Nada, qu'us volía conèxer. Ab mofa. Me sembla que les vostres fesomíes no'm son extranyes.

DIPUTAT

Apart posantse la mà al clatell cercant la picor. ¡Ay, ay, la mare!

CIRIL-LO

Mestre, aneu errat de camí. Mirantlo

de dalt a baix. Jo tampoch us conech, ni ganes. S'assenta.

LAYETA

¡Ciril-lo, anèmsen!

CIRIL-LO

Dirigintse al Diputat y Pedassets. Noys, bevèm; aqueix fulano dèu buscar un altre ximple com ell.

GALAN

Tirantse damunt la taula y agafant l'ampolla. S'han abolit los cumpliments; aquí no beu ningú més.

CIRIL-LO

Axecantse ràpit y volent sortir de derrera la taula. Y axò, ¿que voleu dir qu'hem acabat la set?

LAYETA

Abrassant a Ciril-lo. ¡Ciril-lo, per l'amor de Deu!

DIPUTAT

Amparant a Ciril-lo. Mestre, axò qu'heu fet es una criaturada. Séntat, Ciril-lo. Bèu tu, Laya.

PEDASSETS

Agafant pel bras al Galan. ¿Me voleu creure? anèusen, que hi haurà trencadissa d'ossets. Crèu, noy tendre. Apartantlo un quants passos.

GALAN

Dirigintse a Pedassets y llensant mirades de reull a Ciril-lo. M'ha insultat, ¿teniu entès? y abans d'anarmen tinch ganes de ferli un remendo a la cara, per que sigui més maco com a nuvi.

CIRIL-LO

¡Reira de n'ell! ¡dexèume sortir! Lo subgectan Diputat y Laya.

LAYETA

¡Fèu lo vostre camí, brètol, ordinari!

GALAN

Súrt, dexèulo sortir; no veyeu que no hi arribo per desmontarli la fesomía! Tirantse a la taula. Pedassets l'estira per un bras y'l conté.

LAYETA

¡Socorro!

CIRIL-LO

Dexèume anar.

Ab l'empenta roda la taula per terra. Crits y xisclets. Los dos rivals, continguts respectivament per Layeta y'l Diputat, y Galan, també amarrat pel Pedassets y'l Taberner, formaràn un grupo: axò es, prop a brahonarse ab la mà estesa cercantse la cara. Vègis per compondre aquesta escena lo quadro de Meissonier titulat «La Rixe».

Dels portals y balcons ixen vehins. Sagristà y escolans venen de l'iglesia. Beata corre a socórrer a Layeta.

Ve correns un municipal y cada grupo's separa guardat per los descompartidors. Layeta al fondo plorant.

L'aprenent taberner vindrà ab una senalla de serradures, ficantse entre mitx de la gent y tirantles en lo mullader. La taula no hi fa rès que seguexi trabucada y les cadires en orri.

ESCENA XVII

Dits y MUNICIPAL

MUNICIPAL

¡Alto! ¿què es este escàndalo? En lo punt que diu alto, quedaràn, com se diu, separats los grupos, guaytantse ab rabia y amenassadors los dos rivals.

DIPUTAT

Anant y venint ab les sacsejades que li dona Ciril-lo per despendres. No rès... Està quiet, Ciril-lo... Que'l minyó y la noya s'han casat.

MUNICIPAL

Quieto V. Al Galan. ¿Y què más?

CIRIL-LO

Rès més.

MUNICIPAL

Pues, nada, al Cuartelillo.

DIPUTAT

¡Y ara!

CIRIL-LO

¿Jo al Cuartelillo per que m'he casat? dígui qu'axís que seré pare'm cridaràn de rexes endins.

DIPUTAT

L'home que's casa ab una netedat de papers que'l mateix clero no hi hà tingut rès que dir, no té d'anar en lloch. ¿Ahont som aquí, a Espanya ò a Guineya?

PEDASSETS

Enténguis ab lo còs del delicte. Signant al Galan.

GALAN

Ab tò de mofa. Pòsam beure, noy.

DIPUTAT

Que volía fer obres a la cara d'aquí. Tombantse per senyalar a Ciril-lo.

MUNICIPAL

A ver, sàque usted la herramienta. Al Galan.

GALAN

Ab desprecio. No'n porto. Beu la copa

MUNICIPAL

A Ciril-lo. ¿Y usted?

CIRIL-LO

Ab dignitat. No n'uso.

DIPUTAT

Vostè dèu ser novensà en l'empleo. Los treballadors catalans no'n gastem d'*herramienta*. S'ha errat de provincia.

MUNICIPAL

Pues a ver si se explican ustedes, que nos entendamos.

GALAN

Noy, pòrta beure per l'Autoritat.

MUNICIPAL

Porque yo he de dar el parte; no quiero compromisos, ¿estamos?

CIRIL-LO

Si vostè'm dona llicencia,'m retiraré ab la dòna. Som nuvis, y tenim de dirnos les nostres coses.

MUNICIPAL

Aguárden Vds... Lo taberner li presenta la copa que, fent lo distret, la pren lo Municipal, se la beu ràpidament mitx tombantse. Lo que es jo he de hacer el parte.

GALAN

Míri, jove, déxis de partes y de papelitos. Dígui al cabo que'l Galan—ja'm coneix ell, — ha tingut una *contrarietat*. Rès més. Apart al Municipal. Puntos faldilleros. Alt. Y que no hi ha hagut desgracies. Anèm allí din-

tre a fer lo parte. Pallofa, pòrta tinta per tots. Indicant beure. Veníu, vosaltres, que firmarèu l'àpoca. A Pedassets y'l Diputat. Se'n và ab lo Municipal, taberner, etz., al establiment.

MUNICIPAL

Despachémos. Anantsen y tombantse. Tu, noy, vigíla; si viene el cabo, me avisas. Andando, señores.

DIPUTAT

Vosaltres anèusen a pendre'l sol, aprofitèu el día tan hermós que sembla fet pels que son ditxosos.

CIRIL-LO

Mirant ab despreci al Galan. Y aquest ximple volía posar reparos al nostre casament! Me sab greu trobar rivals de tan baxa mà.

LAYETA

Lo susto que m'ha donat!

PEDASSETS

Layeta, fòra en Ciril-lo, ni'l rey de Fransa sería prou per tu.

CIRIL-LO

¡Com que l'haguera destronat!

DIPUTAT

Vaja, per molts anys y... multiplicando.

CIRIL-LO

Gracies, noys. ¿Veus, Layeta? Creyèu qu'ho tenim de fer. Tinch quatre rals: es lo que'm queda de capital lo día de bodes. Ab tristesa.

LAYETA

¿Y la salut, que no es una riquesa? Nostre Senyor provehirá per lo demés.

CIRIL-LO

Es veritat: axís nos casem los pobres, esperant los bons temps.

LAYETA

Y refiats en Deu, Ciril-lo!

Se'n van, oferint lo bras a Layeta.

¿QUÍ... COMPRA MADUXES?

SAYNETE

PERSONES

BEL (maduxayra)
CATERINA (fideuera)
FIDELA (maduxayra)
PAULA (vehina)
PONA
ANTONIA
RITA
FRANCISQUETA (criada)
JOANET (fideuer)
CUADRITOS (suplent de sereno)
CABO LUCAS
BATISTA
FALÓ
REQUENA (municipal)
NOYET

Quitxalla y gent de barri, que'l director farà presentar en escena segons ho demana la acció.

ACTE ÚNICH

Una plasseta de Barcelona. A la dreta, cantonada ab botiga molt sortida cap al mitx y ab porta a cada costat. — Al centre, edifici donant a dos carrers, ab botiga de pintor ab vidrieres y lletrero; finestra al costat, a mitx ayre de la botiga, que dona a la plasseta. — Carreró dreta al primer terme y carreró dreta al segon. — Balcons a dreta ab cortines, testos y gavies. — Dreta y esquerra del espectador.

ESCENA PRIMERA

Surt FRANCISQUETA ab un cantiret de vidre. Foro dreta. BATISTA y'l MUNICIPAL a temps.

FRANCISQUETA

Quí sab ahont paran ja; no les veig en lloch. Acostantse a la botiga de fideuer.

¿Batista, no han passat ara mateix les maduxayres?

BATISTA

Al portal de la botiga. Ola, axerida. No ho sé; m'estava allí dins picant canyella. Si vols que't digui la veritat, no les he sentides; però ab l'olor y'l trepitx he conegut que tu venías y he sortit per vèuret, per endurmen un recreyo de bones vistes.

FRANCISQUETA

No s'acosti tant per axò.

BATISTA

Jo no m'acosto;'l que faig es arrimarme una mica per que'm sentis mellor. ¿Que't pensas que'l que't diga ho té de sapiguer la gent? Va per agafarli la mà.

FRANCISQUETA

No'm toqui.

BATISTA

¿Per què? ¡Quín mal faig!

FRANCISQUETA

¡Ah, sí!... Vostè dirà.

BATISTA

Vetaquí'l que sou; desagrahides.

FRANCISQUETA

Cúyti, dígui; ¿qu'han passat?

BATISTA

Una persona posa'l seu esmero a obsequiarvos, y vosaltres, malvinatge lo món dolent! Baxant los ulls ab còmica ingenuitat. en comptes d'ampararlo y ferli bona rebuda per que un hom no's torbi y's quedi com un enze, encara me l'esquiveu. Li agafa la mà.

FRANCISQUETA

Míri que li donaré un cop; crègui, déxim anar. Per axò no l'aparta.

BATISTA

¡Si no'm farías rès!

FRANCISQUETA

¡Míri que rebrà!...

BATISTA

¿Aqueix cor tens tan dolent, mal intencionada? Les teves mans no servexen per pegar. Les hi examina.

FRANCISQUETA

Sembla que m'haja de dir la bona ventura.

Lo municipal se passeja pel foro, guayta dissimuladament y desapareix al cap d'una estona.

BATISTA

¡Que'n son de rodanxones y boniques! ¡Si n'hi cabrían de petonets ben arrenglerats!

FRANCISQUETA

Estígui, boig; sempre fa'l plaga.

BATISTA

Per que veig qu'hi tens dues cares; la de sobre y la de sota. Sobtadament. ¡Ay, ay, ay!... Cúyti, cúyti, cúyti. Tapantse la boca.

FRANCISQUETA

¡Què té! Alarmada.

BATISTA

Acostantse y besantli la mà. Que se m'escorre una dena de petons, mals aguanyats... y'm feyan pessigolles als llavis.

FRANCISQUETA

¡Y ara, desvergonyit! Retirant la mà.

BATISTA

Sospirant. ¡Quína dolcesa de persona! Axò té gust de crema y olor de primavera.

FRANCISQUETA

¡Atrevit, ja li donaré jo!

BATISTA

Vaja, que no's presenti cap confiter ab merengados...

FRANCISQUETA

¡Encara se'n burla!

BATISTA

D'aquexes llemineríes no'n poden fer. Quedarían malament y no sabrían lligar la pasta.

FRANCISQUETA

Té ventura que som aquí, ò sinó'l confirmava.

BATISTA

Encara que'm tallessin lo cap en

rodó, hi tornaría. Ara sí que'm quedo ben compost.

FRANCISQUETA

¡Ja ho crech! Ab coquetería.

BATISTA

¿Quí gosa ficarshi rès a la boca després d'aquesta dolsor?

FRANCISQUETA

¡Pochs modos!

BATISTA

Me tindré de mantenir de requisidets petoners per no morirme de fam. Li agafa la mà.

ESCENA II

Dits y PAULA, desde la finestra ò balcó.

PAULA

¡Francisqueta! ¿què fa aquí, axò son maneres d'anar per les maduxes? Púgi desseguida.

FRANCISQUETA

Ja vinch. A Batista. ¿Veu? ¡Per mor de vostè? Se'n và.

BATISTA

No la renyi, senyora Paula. Jo l'entretenía. Té una punxeta — que ni menos se li veu—entre pell y ungla. Un servidor li deya: no te la trauràn ab pinses. Ab pega de sabater ò diaquilon exirà.

PAULA

Entesa la cúbica. Ab ironía. ¡Axò ho fa que no pot ploure! ¿Sab que son vostès? uns baligabalagues que no's cuydan més que de fer lo tarambana ab les minyones y distrèureles dels seus quefers.

BATISTA

¡Ay, ay! ¿Nosaltres?

PAULA

Y notar lo que fan per les cases. Ara mateix aquesta botiga serà l'agencia de les tafanaríes del barri.

BATISTA

Perdóni, senyora Paula. Per mi vostè la renyarà y n'es ben ignocenta; ella ja frisava per anarsen.

PAULA

No m'hi vingui ab semblants plataformes. ¿Que's pensa que so com aquestes bledes que's dexan ensibornar ab quatre magarrufes? Tanca ab revolada.

BATISTA

Escólti, no sigui tan teyosa.

PAULA

Tornant a exir. Vàgi allà, poca solta. No'm té de dir rès vostè. Se fica a dins.

BATISTA

¡Que'n dèu fer d'anys que no li han fet festes y que no n'ha sentit de mentides dolses! ¡Pobreta! Encara les tornaría a creure. Però s'hauría de fer tosquejar la cara; la té més arrugada qu'un prisat de camisa.

ESCENA III

BATISTA y REQUENA, que baxa tot passejant.

REQUENA

Ola, Batista, tu siempre estás en chunga con las vecinitas.

BATISTA

Bon día, senyor Requena. Vostè fent la passa-calle. ¿Què hi hà de nou? ¿Còm està la península?

REQUENA

Como ha de estar! en un compromiso perpétuo. Ab malicia. Figúrate que voy de diario toda la mañana, y ahora mismo advierto que debe ser día de gala con uniforme, porque desde allí, de refilón, he visto que había besamanos. Yo no sabía nada; como no leo los papeles...

BATISTA

Jo tampoch.

REQUENA

Avísame, hombre, otra vez que haya de haber ceremonia; me pondré el casco con el pajarraco. Fent l'accionat de volar.

BATISTA

Donchs, míri, ja se'l pot anar a posar desd'ara, per que cada punt me hi trobo ab aquestes *cerimonies* y fineses honestes de la carrera.

REQUENA

Guapo! me gustas por la confianza.

BATISTA

¡Què! ni menos me'n adono! Devegades fins ne tinch conciencia, per que no abasto per totes. Corre un floret de minyones més axerides y escayentes, que's guanyan la voluntat d'un jove. Tenen certa lley de mirar tan enternidor, que, li dich de serio, senyor Requena, encara que'm volgués mortificar no podría estarmen.

REQUENA

¡Aprieta!

BATISTA

Les hi tinch de fer alguna francesilla: quatre granets d'arròs, alguna mongeta, tirats sense malicia...

REQUENA

Pues, claro. ¿De dónde habías de sacar tú la malicia?

BATISTA

Lo pessiguet suau, ab modos, no massa fluix ni fort; que's quexin més per prudencia que pel castich.

REQUENA

Sí, ya me hago cargo. Me parece que algún día...

ESCENA IV

Dits y'l NOY, que surt corrent.

NOY

Diu la mare que'm dongui un xavo... Se queda tot sobtat. ¡Ay, ara no me'n recordo...

BATISTA

Bona l'hem feta!

REQUENA

Pues te has lucido!

NOY

Tirantse enrera. Mare, ¿què m'ha dit, safrà?

UNA VEU

Desde dalt, cridant, sense sortir ningú. Un xavo d'especies, gandul; ¡ja t'ho donaré jo quan pugis! Entran lo Batista y'l Noy a la botiga.

REQUENA

Lo dicho. Que te van a trencar un día les cames, noy. Se'n và.

ESCENA V

BEL, PAULA y FIDELA

BEL

Desde dins. ¡Quí... compra maduxes! Parantse devant d'una botiga a mitx carrer. ¿Que'n vol vostè?

PAULA

Desde'l balcó. ¿A quant van?

BEL

A divuyt, filla.

PAULA

A dèu.

BEL

¿Quant ha dit?

PAULA

A dèu.

BEL

Ja ho he sentit lo primer cop. No pas per ara.

FIDELA

Dígali que mastegui regalessia si vol bobó.

BEL

Míri, escólti; fàssis algun requisidet de mongetes, que van a quatre.

FIDELA

¿Quantes ne vol nostramo? Parlant al de la botiga.

BEL

Tot posant maduxes a les balanses y d'esquena al balcó. O mengi xufles, que també refrescan.

PAULA

Menjaré'l que'm vingui de gust, ¿ho enten?

BEL

No pas maduxes que no'n menjarà; son dolentes pels *nyirvis* y castigan la butxaca.

FIDELA

Si no'n vol que no'n prengui; ¡quínes ganes de tenir disputes ab les persones!

BEL

¿Què sabs tu? ¡Ahont và aquest encaro! ¡Promètren a dèu!

Aquexa conversa la tenen mentres estan entretingudes devant de la botiga entregant lo

plat de les maduxes, cobrant, tornant lo cambi, etz.

PAULA

¡La diossa Venus! A quí dirà encaro...

FIDELA

¡Càlla, si vols! ¡Ja't caygués la campaneta de la gargamella! Cridant. La senyora les dèu comprar a barrissades, de les perbullides.

BEL

No'm da la gana; no vull que ningú m'afronti ni'm desprecíi la mercadería, ¿tens entès? Dirigintse a Paula. Mirèume'l serafí garrell... ¡a dèu!... Una maduxa com corals y més sencera... ¡Senyor, deteníume la boca!.. ¡Encara guayta y se'n riu, ab aquexes fesomíes de retaule de l'antiguitat! ¿Que'n volía un picotí, prendeta?... Mirèula com riu: té dos rengles d'uyals, com los llops.

PAULA

Insolenta, pochs principis!

FIDELA

Axís fos la derrera; ¿que no vols callar?... Té, còbra. Li dona una moneda.

BEL

Cercant lo cambi. Està clar que callaré; per que tinch més prudencia. Resolta. No t'hi fiquis en les meves qüestions; no t'hi embranquis, ò sinó't voleyaràn cistell y maduxes per la cara. Si es servit, aquí té'l cambi.

FIDELA

Vaja, Layó, dexèmho córrer. ¿No ho veus qu'ho fan per ferte fer lo gallaret? Ximple, tana, qu'encara no't tocan lo bot ja fas lo xau-xau com les guatlles.

BEL

Persupuesto. Ja veuràs, que'm torni a preguntar a quant y li etjego'l pes de lliura per la cara, a veure si li adobo aqueix esguerro de fisonomía.

PAULA

M'agradaría vèureho, ¡desvergonyida!

ESCENA VI

BEL, FIDELA Y REQUENA, que ve del cap del carrer poch a poch.

REQUENA

Vamos á ver; ustedes, vayan á su hacienda y no armen escándalo; árriba ó abajo.

BEL

¡Quí... compra maduxes!

FIDELA

Mirant allunyarse'l municipal. ¿Què't deya aquest Mínguez, arriba y abajo? a tall de llansadora? Recullint les balanses tot anantsen.

BEL

Rès, no pot parlar gayre per que tus desseguida.

FIDELA

¡Pobret! dèu tenir la papida.

BEL

Crech que'l van retallar d'un rengle y ara'l tenen aquí per fer anar los carros contra direcció, per que's practiqui a disputar ab los carreters. Encara no li dexan dur sabre de debò; porta la vayna plena d'encenalls y'l mànech es de ca'n *Fladera*...

Lo municipal, parat al foro, a la cantonada, observantles.

FIDELA

Li debían portà'ls Reys. Be, ¿què t'ha dit?

BEL

Com parla papissot y's menja les paraules, no més l'he entès de la meytat.

FIDELA

Dèu ser *maliguenyo*.

BEL

Cantant. Señor alcalde mayor...

FIDELA

Míra qu'ho coneix que te'n burlas; tíra avall, tíra, que'ns penyorarà.

BEL

¡Ay, el meu fill! Primer dexaría l'empleyo.

FIDELA

Ja torna. ¡Quí...! No'm fassis riure.

BEL

Si'ns diu rès, ab lo plat de la balansa al ayre, com aquell que repica'l pandero,'l volto ballant lo fandango, que li caurà la satisfacció dels llavis lo mateix que si li haguessen donat aygua de pexos.

FIDELA

Càlla, boja, qu'ell no'ns treu los ulls de sobre.

ESCENA VII

BEL, FIDELA y RITA, exint d'un portal ò botiga, esquerra.

RITA

¿A quant, jova?

BEL

A divuyt, filla; però míri, axò semblan rubins encantats.

RITA

¡Si hagués vist a la Boquería quínes maduxes, y a dotze!

FIDELA

¡A dotze! Dexa'ls cistells a terra.

RITA

No li dich una cosa per altra.

BEL

Donchs a nosaltres nos han fet a saber qu'hi havía un parte telegrafo que ja no les venían ni a dotze ni a vuyt.

FIDELA

Déxila estar, que và de plaga sempre. Rient.

RITA

Donchs, ¿a quant?

BEL

A cap preu. Per que les han agave-

llades totes a ca'l enfita-pobres, que diu que té un convit per la segona Pasqua a n'al Pastim.

FIDELA

Rient li dona una empenta per avant. Ja ho dich que no'n sortirèm may de tu.

RITA

¿Que me les dona?

BEL

Si hi perdem diners! ¿Quantes ne vol?

FIDELA

Per vostè van a catorze, salero. Para les balanses.

RITA

Una lliura; no les hi pagaré més.

BEL

¡A la Boquería! Abocant les maduxes. ¿Que no ho sé jo lo que hi và allí? Semblan cacauets; les venen enganxades. Son les que retornan de les fondes de sisos.

FIDELA

Ja han servit aquelles maduxes, filla. Tot pesant. Míri aquesta vianda: sembla de cera.

BEL

Les tenen vuyt díes al aparador per que s'hi refresquin la vista'ls badochs que no'n poden menjar. Després les portan a la plassa.

FIDELA

O a ca'l apotecari, que les passan pel morter; pàri'l plat, si es servida.

RITA

Fàssim bon pès; míri que se'n torna la balansa.

BEL

No li quito ni una malla, senyora; ¿veu? Dona balansada. Ab aquestes maduxes, si té cap criatura, hi podrà jugar a barrisca.

ESCENA VIII

Dits y ANTONIA, desde dalt d'una finestra ò balcó, dreta.

ANTONIA

Noya, ¿a quant?

RITA

Míri que li preguntan allí dalt.

BEL

A divuyt, com la senyora.

FIDELA

No digui rès vostè. A Rita.

ANTONIA

A dèu n'hi pendré dues lliures.

BEL

Se la mira ab despreci. Bàxi, si es servida... Bàxi ab una coxinera.

FIDELA

No te l'escoltis; es aquella de les dispeses, qu'en havent dinat tots los

estudiants li cauen en basca a sota la taula, de mal de cor.

RITA

Encara'm faràn riure.

BEL

¡Ay bona nina! Posantse'ls brassos a estil de manola. ¡Quína malastrugansa tenim avuy! Sembla que'ls vehins d'aqueix barri s'ho prenguin a tall de mofa.

FIDELA

¡Oh y tal!

BEL

Escólti. Mirant expressament a la part oposada del carrer. ¿Ahont es que no la veig? Se tomba, posades les mans closes a manera d'ullera devant d'un ull. Si'm pren tot lo cistell, les hi contaré a tres y mitx y les hi pujarèm aquí al terrat bo y ensucrades ab serradures... per que conech que té la boca de senyor y la bossa cap per avall.

FIDELA

A la funerala; per que no se li empessonin los xavos.

ANTONIA

Poden burlarse de qui les ha vestides.

BEL

Nó, filla, nó; ara les maduxes han fet baxa.

FIDELA

Víngui, senyora Reparada, que també'n venem a la menuda...

ANTONIA

No les hi necessito per rès. Se fica a dins.

BEL

¿Vol que n'hi endressi mitx argent per ferles olorar als senyors de la dispesa? Per que aquesta fruyta té males burles.

FIDELA

Repren desseguida; no vol debilitats: no'n podem menjar los pobres.

ANTONIA

Marmanyerotes, més que marmanyerotes! Treu lo cap per dir axò y's torna a amagar derrera la cortina.

BEL

¡Adeu! ¡Je, je, je! ¿No veu que tindría rahons a taula?... ¡Ningú'n voldría!

FIDELA

¡Ay, los meus fills! Se farían a parells y a senàs quí lleparía la plata.

BEL

¡Com que fa tants anys que no han tastat dolsors! En deuen tenir una especie d'aquells temps que la xuclavan ab munyeques a ca'la dida.

ANTONIA

Tornant a treure'l cap. Ahont van aquestes donotes...? ¡Si ara vegés lo municipal!

RITA

Tíngui, còbri; crègui que m'ha fet riure.

BEL

Està clar; posaría mals estils y'n surtiría perjudicada. Dirigintse a dalt. No s'aparti dels borreguets de pa; son les postres més compartidores y no

esmossan lo dentat. Abocant los quartos de la butxaca del devantal per tornar cambi.

FIDELA

Dirigintse a Rita, posantse'l dit al front tot donantli'l cambi. Mutis Rita. Es boja; ¡no ho dich jo...!

BEL

Que mengi figues de cofí, que van a dotze quartos la portadora ara que ja han engrexat los tocinos de Mallorca.

FIDELA

Vès, entreténte ab converses; míra altre cop lo municipal. Aquest apareix al fondo passejant.

BEL

¿Be, què'ns farà'l municipal? Pot ser sí que'ns prometeràn lo que vulguin y nosaltres nos donarèm un tom a la llengua. Dirigintse a dalt. Si vol, n'hi faré dos quartos a pagar un tant cada setmana.

ANTONIA

Vàgi allà, ordinariota. Gracies a Deu que ve'l municipal.

ESCENA IX

BEL, FIDELA, ANTONIA y REQUENA, sortint del carrer, esquerra.

REQUENA

Eh, ¿qué es esto? ¿Ya me están ustedes otra vez escandalizando el barrio?

BEL

Ay, fill, que vas errat! Es aquella senyora que'ns maltracta. Ja m'ho deya la Fidela: no li tornis resposta, que't sofocarà...

ANTONIA

Es fals, no se les escolti.

REQUENA

Bueno, bueno; no alborotarse.

FIDELA

Tu m'haguessis cregut. Al municipal. Jo l'*anvertía*, per que conech lo tarannar d'aquestes mitges senyores.

ANTONIA

Ahont va axò! pòrtiles preses, senyor municipal.

REQUENA

Calma, señora.

BEL

¡Y fiquis dins! Sembla'l balcó de Pilat. Vàgi a afegir aygua als sigrons, que se li empedrehiràn. ¡Pobres dispesers, que'ls hauràn d'esclafar entre el cantell d'una porta com los atmetllons!

REQUENA

¿Quiere V. callarse?

BEL

Però nó, fill. Posantli la mà al bras. Ara anava de xanxa. Me les promet a dèu y jo li responch que baxi'l canastró que n'hi afinaré un picotí ò tres quarts de pam...

FIDELA

Crèguim, senyor.

BEL

¡Cert com la llum! Fins aquí'm pen-

so que no li he tacat l'honra de la familia...

FIDELA

No hi ha hagut rès més. Axò es l'evangeli, noy gran.

ANTONIA

¡Xafarderes!

REQUENA

Míre V. A la Bel. que la *conozgo* del año pasado en el *Poble Sech*, por escandalosa.

FIDELA

Apart. ¡Ja tiran!

BEL

¡Ay, lo meu fill!... Sí qu'ets més vell de'l que'm pensava! ¿Ja eras al món l'any passat?...

REQUENA

Vamos, ya se largaron por las de Pavía. Ea, se acabó... Fuera de aquí, que son ustedes capaces de armar fullona al Ante-Cristo.

FIDELA

¡Jesús, María y Joseph!

BEL

No veus que li podría ser mare... ¡Y m'insulta! Ja m'ho penso qu'ho diu de broma. Lo municipal fa com si se'n anés.

ESCENA X

Dits y PONA surtint ab un plat y's posa a concertar ab la FIDELA.

PONA

¿A quant, dòna?

FIDELA

Càlla la llenga! mal com no se t'enrampa com un ciri, y no te la poguessen deslloríga r ni ab suchs de caldà. ¿Què dius, noya? ¿una lliura, filla?

PONA

Sí, una lliura.

REQUENA

¡Por vida de...! ¡Señores, que un hombre de bigotes haya de verse en semejantes fandangos! Agafant a la Bel

pel bras. ¿Quiere V. hacerme la réal gracia de marcharse?

BEL

No'm toqui, que m'ha ensopegat lo blau de la vacuna y encara me'n dolch.

REQUENA

Por que si echo la de vámonos, se arma aquí un *conflito* de primera clase.

FIDELA

Be, no s'exalti, senyor Prieto, ja'ns en anem. Déxins servir a aquesta noya.

REQUENA

Oiga V., tía Pitaña, que ya se me sube la mostaza á las narices. Si en volviendo las encuentro aquí todavía, ustedes sabrán lo que es bueno. Se'n và, foro dreta.

BEL

Míra quín sabre més rexinxolat porta. Girantse als balcons. No'n podem vendre més de maduxes, senyora...

PONA

Fàssim bon pes.

BEL

Tot pesant. L'autoritat hi té què dir. De manera qu'ara'ns anem a plantar botiga al carrer de *Farlando*... en un primer pis... per no fer nosa als del ordre públich... ¡Quí...!

FIDELA

Pàri, noya.

BEL

No'm fassas riure, Fidela, que'm vol venir lo singlot.

ESCENA XI

Dits, menos lo municipal.

PONA

¿Què'm dona ara?

FIDELA

Lo que li requereix.

BEL

¿No n'ha demanat una lliura? Donchs

aquí la té. Fàssisseles visurar per qui vulga.

PONA

No hi estich; aquí no hi hà'l pes.

FIDELA

Si m'ho digués a mi, les hi empastava per la cara!

BEL

¡Ey, ey! No remeni les maduxes. ¿Que's pensa qu'es xanguet?

FIDELA

Se'n fa dotze quartos. Parant la mà.

BEL

Ara ja les té al plat.

PONA

Tórniles al cistell; no fan per mi.

FIDELA

Nosaltres no quitem rès a ningú.

BEL

Fàssissen una truyta, qu'estalviarà'l sucre.

FIDELA

¡Del modo que les remena! Ja semblan pomada.

PONA

Per mi, no hi hà'l pes.

BEL

Un cop pesada la mercadería, ja no hi torna al cistell. Encara que s'hi posés lo governador de Montjuich.

PONA

Sempre una lliura m'arriba al fistonet del plat.

BEL

¿D'ahont surt ara ab lo fistonet?...

FIDELA

Les hi deuen pesar malament...

BEL

L'enganyan, mestressa, que n'hi donan de més.

ESCENA XII

Dits y FALÓ desde la finestra.

FALÓ

Jova, ¿a quant les maduxes? Amagantse tot seguit.

BEL

Girantse. Quí crida, ¿ahont sou?

FIDELA

No veig ningú. Al acte qu'estan girades d'esquena se'n và la Pona ab lo plat de les maduxes.

PONA

Apart. Ara les faré pesar.

BEL

Jo't toch, ¿que va de bo?

FALÓ

Aquí, dòna. Torna a treure'l cap.

FIDELA

¡Ah!... Van a divuyt.

BEL

Son clavells, noy ros.

FALÓ

A sis.

BEL

¡Míra'l marraco!

FIDELA

Déxal estar a aquest poca-solta.

BEL

¡Ansia allà, cabàs de les dotze, cup del delme! ménja pà de galgo si vols atiparte.

FIDELA

¡Ay, pobret!

FALÓ

¡Què crida, què crida aquesta dòna! ¿Y a sis y mitx que no farèm rès?

BEL

¡Apa a nannà!

FIDELA

¡D'hont surt aquest setmesó!

BEL

Valdría més que't fesses ensenyar per canyiula al *Circo acuestes* que t'hi guanyarías les caxalades.

FIDELA

Mirèume'l retall de ninot...

BEL

Sembla un home esquifit que l'hajan montat ab escapulons de persona.

FALÓ

¿Ahont aneu vos ab aquesta boca que ja no s'estila? ¿Qu'us ficavau lo bergancí de través, que s'us va donar tant? Casi be us podeu confiar les vostres coses a cau d'orella; ¡je, je!

BEL

Anèm, vés, que no hi tens gracia a riure; ¿no veus que'ls *ynirvis* te tiran massa y't fan patir?

FIDELA

Dèu ser curt de pell, ¡pobre home!

BEL

Afàytat les patilletes, que't xuclan la

sustancia y no t'hi caben a la cara.

FALÓ

Callèu, escabellada; ¿qu'encara us pentinan ab una forquilla?

FIDELA

Semblan dos mitjos melindros que no'l dexan medrar; afàytat, fill, que t'engrexaràs.

BEL

¿Que no t'ho diuen que fas tristesa ab aquest emmagriment que't devora?

FALÓ

¡Ah, que'n teniu de carrana per que us he retret lo defecte de la boca! ¿Vols jugar qu'us mengeu l'escudella ab *cucharon* y qu'us hi entra balder?

FIDELA

No li tornis resposta. ¿No veus qu'es tocat del poncem, ¡pobre minyó! Acostantse a la finestra y allargantli la mà. Llorito reyal, dame la pata...

BEL

Alarmada. Tu, ¿ahont es la dòna que disputavam?

FIDELA

Guaytant a tots indrets. ¡Ay, la gata saumona! Ja nos l'ha fregida. Guayta a la botiga. Míratela, a ca'l fideuer que les hi pesan.

BEL

Déxamhi anar.

ESCENA XIII

Dits y PONA.

PONA

Teníu, que n'hi mancan quatre onses.

FIDELA

¿Que'ns esplica aquesta senyora?

BEL

Pregúntali de què les vol, ¿de tapineta ò de cordobà?

PONA

Que me'n han quitat la meytat.

BEL

¿Quí li ha dit? ¡Que surti aquest

maco que'ns bescanta! Baxant cap a la escena.

PONA

Lo fideuer, ell mateix les ha pesades.

BEL

Donchs, jova, no hi estich.

FIDELA

Ben nèt que no hi estem.

BEL

Quan jo les hi he entregades hi havía'l pes.

PONA

¿Què vol dir ab axò? Encara'm vindrà a tractar malament.

BEL

¿Que sé jo'l *manipolio* qu'han fet allí dins?

ESCENA XIV

Dits, JOANET surtint al portal de la botiga y CATERINA, a temps.

JOANET

¿Què diu aquesta dòna? Ab mal modo.

BEL

Lo que sent. ¿Que té la romana reyal de baix a la Riba?

FIDELA

Pot ser es lo visurador del Contra pès.

JOANET

Sí, senyora.

BEL

Vaja, pleguèm; ¡ara'ns tracta de senyores! Alanta, mitx amich!

FIDELA

¿Quí... Ab mofa. compra maduxes?

JOANET

No'm passaría a mi, ja us ho dich.

FIDELA

Déxal estar; ¿no veus que té neguit per qu'encara no ha tocat estrena?

BEL

Vostè, prenda, n'hi té una lliura, y'l demés son trons.

PONA

Donchs tíngui, aquí les hi dexo. Ja ho arreglaré jo. Se'n và y dexa'l plat sobre'l banch de les senalles del costat de la porta.

JOANET

Ja fa be de no volguerles, per que l'estafan.

BEL

Fidela, dónam lo quarteró: ¡a quí dirà estafa, aquest mal-parlat!

FIDELA

Nèt de modos!

JOANET

Teníu compte ab l'enrahonar!

BEL

Ho dèu tenir per estil vostè, més que poca-criansa! qu'encara que siga dòna, so incapassa de ferli empassar la paraulada que m'ha estrellat per la cara. L'amenassa.

CATERINA

Cridant. Joanet, èntra dins. ¡Quí't fa ficar ab llibres de cavallería!

FIDELA

Agafant a la Bel. Déxaho córrer, Bel; lo qui tingui més prudencia que se'n valgui.

BEL

¡Ahont và aquest macaco! ¡Fandilleta! ¡Festeja criades!

JOANET

Veyam si us fàré escursar la llengua. Se fica a dins.

FIDELA

Ja fa be de ficarse a dins. Pren lo plat de les maduxes.

BEL

No n'es digne de que la claror lo toqui. Tot anantsen.

ESCENA XV

BEL, FIDELA y FALÓ desde la finestra.

FALÓ

¡Jova!... ¡mestressa!... ¿A sis y mitx, que no farèm rès?

BEL

Retrocedint y molt alterada. Súrt, cara estrafeta, que si ab los sòchs no't desfaig les poques fesomíes qu'hi tens, vull perdre'l nom de font. Se'n torna a reunirse ab la Fidela.

FALÓ

Ansia per munt! anèusen a ca'l menescal a compondre l'embocadura, qu'us l'espatlleu ab aquexes expressions lletges.

FIDELA

¿Què'n fem del plat, Bel?

BEL

Cremada. Tíral enlayre ò plàntatel al monyo. ¡Ahont surt aquesta ximpla ab lo plat!

FIDELA

Molt resoluda. Donchs té, ja hi es. Lo llansa ab furia. Fugím, Bel; ara torna'l municipal ab lo cabo.

BEL

Valdament vinga ab lo Navío Soberano. Fugen cap al carreró esquerra.

ESCENA XVI

Surt PONA y'l CABO, foro dreta, JOANET, RITA, FRANCISQUETA y CATERINA, a temps.

PONA

Ja son fòra, les grandíssimes...

CABO

Vamos á ver. Acostantse a la botiga. Senyor Joanet, ¿que lío es ese?

JOANET

Fora de tò y ab enquimerament ridícol. Que si jo fos autoritat ja ho compondría...

PONA

Recullint testos. Míri si vol més desvergonyiment; per acabarsen de mofar han trencat lo plat.

CABO

Però, ¿què ha estat? esplíques...

JOANET

La justicia aniría més recta; no se'n burlarían de mi.

CABO

Explíquese y no se incomode.

JOANET

¡Hont s'es vist, en un Barcelona! una ciutat de tant tràfech y comers, que vol ser un París, nos tingui d'afrontar qualsevol marmanyera...! Axugantse despacientat. Ja li dich; avuy per demà que'm posi la banda de regidor, aquests excessos se corretgiràn a *rajatablas*. Ab energía.

Lo Batista y la Pona, vora la porta enrahonant.

CABO

Però diga al fi lo que ha estat y no s'acalore, senyor Joanet.

PONA

Que m'han volgut estafar...

JOANET

Es que les persones de be no tenim cap garantía, per que aquí tothom fa els ulls grossos, ¿té entès? Menjàntsel ab la vista.

RITA

Ab un got. Joanet, fill meu, prèn quatre gotes de vi ranci.

JOANET

Fúig d'aquí... Volent dir: ¿Ahont surt aquesta ab ciris trencats?

CABO

Prènguelo, que vostè està sofocat.

PONA

Y ab rahó.

RITA

¡Prènho, Joan! Ab paperería.

JOANET

Axò sería una bassa d'oli. Lo día que jo mani, comensaré pels ambulants; per aquexa colla de gent sens ofici ni benefici que fan mal als que tenim establiment y paguem contribució. Déxi qu'hi torni a haver eleccions de regidor, qu'arrastraré alguns vots, ja li abono; y la lley anirà més recta qu'un vímet.

CABO

Però, don Joan, càlmes y aclarèm aqueix infundio. ¿Aquí, què ha passat?

PONA

¿No li dich...?

JOANET

Que jo, per cumplir una obligació legal, jo que so una persona coneguda en lo barri y fòra del barri, que tinch crèdit y bona fama y'm tracto ab persones de supòsit y de Madrid, se m'ha faltat al respecte, m'han tre-

pitjat lo decoro com a fideuer, com a pare de familia.

RITA

¡Ay, si manessen los seus!... Bèu.

Joan beu tot malhumorat.

CABO

Lo càs es grave. ¿Y en què forma li han faltat a vostè?

PONA

A mi, trencantme'l plat.

JOANET

En totes les de mala criansa.

RITA

Bèu més, Joan, qu'estàs tot groch. Li ofereix lo got. Sí, senyor; li han dit ¡faldillero! ¡macaco! ¡festeja-criades! ¡Ell! ¡qu'ha tingut una joventut serena com Sant Lluís Gonzaga ò'l Beato Oriol!...

Entra Francisqueta, porta dreta, a comprar alguna cosa.

FRANCISQUETA

Batista, dónguim macarrons.

JOANET

Exaltat. ¡Que no era digne de que la claror del sol me toqués la cara! Anant y venint.

CABO

Eso ya son palabras mayores.

JOANET

¿Mayores?... Retrocedint. ¡Sanguinaries, agraviatories!

PONA

A Caterina. ¡Oh y tal, vès quí me'l paga'l plat!

CATERINA

Agafantlo pel bras. Fícat dins, Joan; vínga, senyor Cabo. Entran a la botiga Joan y Caterina.

CABO

Sí, que no se entere el barri; en quant vinga el guardia, avísenme vostès. Entran a la botiga.

ESCENA XVII

CABO, BATISTA, JOANET, PONA, CATERINA y FRANCISQUETA.

CABO

¿No ha vingut encara exe guardia?

BATISTA

No hem vist ningú.

Joanet surt ab una cadira y s'assenta al costat de la botiga.

JOANET

Ni vindrà tampoch: jo crech que fa ali ab elles.

Lo cabo se'n và a cercar lo guardia.

CABO

A ver si lo trobo per ahí. Surt, foro dreta.

PONA

Míri que no li convé estarse al batarell del ayre. A Joanet.

CATERINA

¡Ay sí, que podrías ferirte!

PONA

¡Y que quedaría ben servit!

FRANCISQUETA

Cúyti, Batista; ¿que no'm dona'ls macarrons?

BATISTA

¿Macarronets? Desseguida. ¿Nou onses, prenda? Se fican a la botiga Francisqueta y Batista.

PONA

¡Crèguim, no li convé estar aquí fòra!

JOANET

Vaja, no'm vull moure.

CATERINA

Té, úntat los polsos. Ab una xicra a la mà. Si vols, aniré a cercar oli d'histèrich.

JOANET

¡Vés a untar los corrons de la matxina! Li torna la xicra.

CATERINA

Axúgat lo front, que't bull. Li axuga y ell ho pren fentse l'interessant.

JOANET

¡Vès si m'arrencaràs la pell! ¿Que't pensas que fregas les balanses?

CATERINA

¡Ay, Senyor! ¡Per massa home de be, tothom ne fa'l bon Jesús! ¡Tu no'm vols creure! Si les dònes fossen escoltades, no passarían més de quatre desoris.

PONA

No's despacienti, a mi també m'han agraviat.

JOANET

¡Caterina, no comensem la novena; no prediquis més; no acabis de complicar lo plet, que tinch un cap que sembla que'n surtin coets! Exaltat y agafàntsel ab les dues mans.

CATERINA

Tenim de ser unes *màrtils* nosaltres, les dònes de sa casa.

PONA

¡Ay, no me'n parli!

ESCENA XVIII

Dits y CABO, seguit de REQUENA, foro esquerra.

CABO

Aquí tenim lo guardia. Díga V., Requena, ¿qué ha sido ello?

PONA

No hi era ell.

JOANET

May es al lloch, aqueix.

REQUENA

Quadrantse. Pues, Cabo Lucas, yo estaba de ronda cuando ha pasado el disgusto de referencia y, naturalmente, no sé nada más que servir á V. respecto al particular.

CABO

Fentli'l saludo militar. Está bien, retírese y aguárde.

Requena's fa enrera uns quants passos, torna a quadrarse y's queda per allí d'espectativa passejantse.

CABO

¿Cómo está, don Joan, se li ha passat ja la inflamació?

JOANET

No ha sigut rès; un *vaivén* de cabeza. Se quedan enrahonant Joanet y'l Cabo.

CATERINA

¿No tens pas fret als peus? ¿no't sens formigor als brassos ò xiulets a les orelles?

JOANET

¡Caterina!... ¡No'm fassis passar la roda de punxes de la teva patrona per damunt meu!... No tinch rès; déxam estar en sossego. Se senten rialles y xiscles dins la botiga. Vés a dins, qu'aqueil trompa ja juga ab les criades; ¡míra com xisclan!

PONA

Coses de la joventut.

CATERINA

¡Quín home! aqueix enteniment no se li pertorba. Ell quan està malalt aten a la malaltía, als negocis, a la

botiga; ell, als cobros y als pagos; es un registre de comerciant aqueix cap... Al Cabo y a Pona.

Surt corrents y rient Francisqueta, perseguida per l'espantamosques, ab lo que la vol tocar en Batista; topan ab Caterina y la Pona.

FRANCISQUETA

Boig; ¡ja veurà'l día que l'arreplego! Fuig corrent.

PONA

¡Que va de bò!

CATERINA

Y ara, ¿que'm voleu fer caure?

JOANET

¿No t'ho deya? ¡Ay casa,'l día que jo acluqui l'ull! ¡Axò semblarà a ca'n *Xixanta* Lo Cabo y Requena enrahonan.

CABO

Aquí hi hà que pendre actives providencies. ¿Dónde están las maduxayres, guardia?

JOANET

¡Què sab ell!

REQUENA

Adelantantse. Extramuros del distrito de nuestro barrio, señor Cabo. Yo no quiero gresca en toda la circunferencia de mi mando. A los alborotadores les arrumbo, ala, ala, pa fuera. No quiero tampoco belenes ni que chiste siquiera un mosquito en todo el perímetro de mi jurisdicción.

JOANET

Prou, prou. Ab ironía.

CABO

Corriente. Tóme V. sus disposiciones; me busca V. á esas mujeres, y antes de que venga el relevo Mirantse el rellotge. me las acompaña usted aquí...

JOANET

Com enrahonant tot sol. De brasset; una a cada costat.

CABO

Si no vienen voluntarias, me las trae V. á la fuerza; trincadas codo con codo, si fuere preciso.

REQUENA

Quadrantse. ¿Manda usted otra cosa, Cabo Lucas?

CABO

Nada más, al avío: ya sabe usted la orden. Aquí les aguardamos.

REQUENA

Perfectamente; sí, señor: codo con codo. Fa'l saludo militar, se tomba tot de una pessa y marxa a paso redoblado, foro dreta.

JOANET

¡Vès que no t'hi lliguin elles a tu codo con codo. ¿Ahont va ara?...

PONA

¡Si han tirat per l'altra banda, dret a l'Argentería!

CABO

¡Oiga!

REQUENA

Yo iba con intento de cortarles la retirada. ¿Por dónde han ido?... Anant incert a un costat y altre.

JOANET

¡Per ca'n Pistraus! ¡Quín municipal més sonso!

PONA

Pel carrer de la Fenosa.

JOANET

Y usted iba dret al Padró a cercarles.

CABO

Déjese usted de tácticas. Vàya usted de frente y al bulto, hombre.

REQUENA

Está conforme. Yo quería maniobrar con la idea... es decir, con cautela. Pero también será mejor así; embestirlas de frente como una flecha. Se quadra. A la orden. Se'n và disparat com una fletxa que fassi tortes, no sapiguent per hont arrancarse. Mutis pel carreró de l'esquerra.

ESCENA XIX

CABO, JOANET, CATERINA y PONA.

CABO

Aquest ja anava a fer un simulacro científich com si's *tratés* de copar una partida de sublevats contra les *instituciones constitucionales*. Tancant los ulls y fent una ganyota per donar més forsa a l'expressió.

JOANET

Lo que'm sembla que và exprés per esgarriarles; quan se pensi tenirles, ja seràn a cobro.

CABO

Abocantse a la botiga. Pues anda tú, Batista.

ESCENA XX

Dits y BATISTA

BATISTA

¿Què té de fer en Batista?...

CABO

Una cosa molt simple: t'encaminas per la Plassa del Angel, y entre tu y el guardia, forsosament teniu d'enclòureles com entre les tapes d'un llibre.

BATISTA

No pas jo que m'hi exposi. ¡Quín xoque! Al que topin de frente son capasses de passarlo per ojo.

CABO

¡Anda, no siguis marrullero! Se'n và Batista derrera'l municipal.

JOANET

Vés depressa. Si's refía del guardia tot sol, ja podrà dir errat y tret.

CATERINA

¡Axò sí que'm sabría greu!

PONA

¡No'n farían poca de gatzara a costes nostres!

CABO

Creguen vostès, lo guardia este no es que siga tonto; estudis té, però li falta astucia y pràctica. Axina que se descare y perde cert timor y encogiment...

CATERINA

Interrompentlo. Li han de treure la pamparruga de primer.

JOANET

Jo crech que té la dobla curta.

PONA

Si quan vol penyorar algun carreter, s'esporugueix y ha de beure medicina per agafar resistencia!

CABO

Donchs, míre; estudiava per sangraor y tingué que dexar l'aula y'ls

mamotretos; se li pujava, en la lectura dels medicinals y'ls instruments, la fogositat y fortalesa de la sanch al cap, que les lletres dels capítols li aparexían...

JOANET

En doble: y estudiava dues llissons...

CABO

Nó, senyor: li aparexían com a manaes de sanguijueles...

PONA

¡Quín fàstich!...

CABO

Y no podía llegir ni un pàrrafo dels estudis, lo mateix que si l'escritura se li convertís en lletres gòtiques y en llengua de sabi.

JOANET

¡Sí qu'hauría exit un sangrador de canaris! Sempre de mal humor.

PONA

Serà un municipal bo per acompanyar los gegants.

JOANET

O'l carretó dels gossos.

CABO

Verdaderament es molt pío, molt sentit y modós y ben educat.

PONA

De bona criansa'n té.

CABO

Jo a una persona de principis y urbanitat li passo qualsevol defecte; ¿repararen vostès ab què gallardía y distinció fa'l saludo militar?

JOANET

No m'hi enfondo jo ab aquestes pamplines. Sèch.

CABO

¡Pues si pareix del estat mayor!

JOANET

¡Que'l fassan mestre de cerimonies y no'l tinguin per corretgir la gentussa!

ESCENA XXI

Dits y BATISTA,
que surt del carreró de la dreta

BATISTA

Ja venen; valga jo, ò sinó li fugen totes dues. Rient.

CABO

¿Pues entonces, quantes venen?

BATISTA

La Bel y'l guardia.

JOANET

¿Y l'altra li ha fugit?

BATISTA

S'ha posat a plorar y l'ha dexada anar.

JOANET

¡Vès què li deya jo!

CABO

Dexarla anar no significa escapàrseli.

PONA

Dígali hatxe.

CABO

¿Cómo ha sido?

BATISTA

Ha volgut avisar al marit de la Bel.

JOANET

¿Lo seu marit?... Alarmat.

CABO

Vamos, ya entench.

CATERINA

¡Joanet! crèume, no t'hi emboliquis; potser es un pinxo; fícat dins... míra que't demanan. Joanet entra a la botiga.

ESCENA XXII

Dits, BEL y REQUENA,
desde l'entrada del carreró de la dreta

REQUENA

Fuera chiquillos; retirarse, señores. D'espatlles al escenari, fent apartar a la gent que s'aglopa al bastidor qu'indica'l carreró.

BEL

Ab orgull. Sí; fàssi retirar lo senyoríu, que no dono audiencia avuy. Tombantse ab pompa magestuosa. Y aquestes camaristes de fogons y d'aygueres, poden retirarse a escumar les olles; no'n rebo de memorials, que tinch de conferenciar ab lo govern.

PONA

¡Quín descaro!

CATERINA

¡Es capassa d'afrontar al sol del mitxdía!

REQUENA

Señor Cabo, aquí está la infractora.

BEL

¡Tíngui compte com parla!

CABO

Vostè ha de tenir cuydado.

BEL

So dòna de be. No'm posi motius despreciadors, per que se'n farà dèu pedres.

CABO

Li dich que calle.

BEL

Tinch honra, la faig servir, y me'n sobra per regalarne a més de quatre xafarderes que m'escoltan.

PAULA

Desde'l balcó. ¡Poca criansa!

PONA

¿Ha vist quína manera de sofocarnos?...

BEL

¿Enten? Vull que consti.

CABO

Quieta exa llengua!

BEL

No li puch tenir, no hi estich avesada; la tinch baldera desde petita.

PAULA

Be, déxila esbravar, senyor Cabo.

BEL

¿Ahont và aquesta garrafa d'esperit

d'industria? No s'amagui. ¡Vostè sí que té d'esbravar la vaporada, que té unes galtes que s'hi podría encendre un misto, plenes de filoxera!

CABO

¡Cállense de una vegada! Usted, senyora Paula, fiques dintre; ¿no veu que exa gent pillen un defecte de la fesomía com si fore un vici vergonyós?...

JOANET

Pregúntali ahont es l'altra, la que m'ha insultat.

REQUENA

La otra ha ido á un asunto. Luego se presentará.

CABO

¡Pues no faltaba más!...

JOANET

Sí que faltan. ¡Quíns municipals! Míre usted, Al guardia. avuy per demà que sigui regidor, ja l'arreglaré'l còs de municipals. Tremolaràn al vèurem. Ab molta energía.

REQUENA

Si se nos comunica en la orden del día, sí, señor: temblarémos. Ab fermesa.

CABO

Ea, guardia, cállese V. Apart. ¿No ve V. que mañana ú otro día puede ser concejal?

BEL

¿Be, què tenim de fer? ¿Qu'encara los tindré de descompartir? ¡Y que tarda a venir lo meu marit! ¡Ja'ls hi posarà les peres a quarto! Amenassant.

CATERINA

¡Joanet, fícat dins! Esporuguida.

BEL

Per que'l meu home... que també se diu Gonsalas vostè...

CABO

Pérez ó el cabo Lucas.

BEL

Donchs, senyor Peres ò senyor Pomes, lo meu marit li faig a sapiguer

qu'es suplent de sereno, y no's comprometi...

CABO

Ha insultat al senyor Joanet y además ha donat lo pes fals a aquesta senyora; de consegüent ha de venir a la Comandancia. Guardia, váya usted con esta mujer.

REQUENA

Vámos.

BEL

Però escólti...

CABO

No escolto rès; a la Comandancia.

ESCENA XXIII

Dits y BATISTA, desde la rexa.

BATISTA

Diu qu'anirèm tan be... Cantant.

BEL

Si tingués un'arma li tirava un tiro.

¡Al menos tàpim la boca d'aqueix brètol!

CABO

¡Oy! Cuydado con propasarse.

BEL

¿Y ahont tenim d'anar? veyàm.

CABO

Pues què, ¿no ho ha sentit?

REQUENA

A la Comandancia; síga usted.

BEL

¿Jo a la Comandancia? No hi he estat may; les *senyores*... potser hi saben... y podràn acompanyarme... Ab molt despreci.

PONA

¡Míri, desvergonyida!...

CABO

No replique ni una sílaba més, ó sinó vá V. de paso per tota la població.

BEL

¿Que so cap fascinerosa? Míri, tín-

gues compte, que'l meu senyor es suplent del segon districte...

CABO

Bueno, tot se farà constar.

BEL

Y no's comprometi, que si'm toca una filagarsa de roba, vostè'n patirà. Tinch qui m'abona: després podrà cridar ous a vendre.

CABO

Vámos, guardia; está V. hecho un estafermo; no hace V. nada. Parece V. el *re* sostenido.

REQUENA

¡Pues si aquí nadie obedece á la autoridad! Vàmos, senyora. La vol agafar.

BEL

Déxim estar vostè. ¿No veu que parlo ab lo superior?...

REQUENA

¡Si á veces me dan tentaciones de renunciar el cargo y quedarme de paisano!

BEL

Al Cabo. Míri que'l meu marit, l'home de casa, ¿m'enten?... ja'ls aprecía als valencians... a les bones: però si arrenca a la tremenda, no més ne dexarà'ls melons d'aquell reyalme. Li torno a dir: es suplent del segon districte, de la Barceloneta, qu'allò es Andorra!... Les vehines riuen. ¡Què riuen aquestes tafaneres, cares de fàstichs!...

PAULA

¡Pellingo!

PONA

¡Ahont va aquest fardo!

CABO

Vaya, cállense ustedes. Girantse a la botiga. Senyor Joanet, pòses lo gech y fàsse'l favor.

CATERINA

¿Que també hi té d'anar lo meu marit?

CABO

También.

BEL

Està clar: ¡ahont aniría l'ignocencia sense'ls sayons!

REQUENA

Vámos, síga V. ¿Me ha de echar otro sofocón el Cabo por culpa de usted?

JOANET

Anèm, ja estich a punt.

CATERINA

No't comprometis, Joan. Pona, tínguil compte.

PONA

Jo també hi vaig per forsa.

CABO

En marxa todos: síga vostè en avant. A la Bel.

BEL

¡Ay, si l'home de casa'm veu en aqueix afront! Commoguda. ¡M'aburrirà l'estimat!

JOANET

Anèm d'una vegada.

PONA

Ja se'n desdirà de lo qu'ha dit.

CABO

Vámos. Se posan en marxa, y la Bel y Requena més enderrera.

PAULA

Potser l'escarmentaràn.

BEL

¡Déxim anar a guanyar la vida honradament! No veu que tinch fillets... Ab sentiment.

REQUENA

Tot marxant. Soy persona mandada.

BEL

Retíris, senyor; hi haurà desgracies, que'l qui li toca la Bel al meu home, ja pot dir que no hi té rès que fer al món. Es una fiera, senyor municipal.

Una veu desde dalt.

¡Agafèula!

BEL

¡Que no ho veu com m'insultan! Se'n van, foro dreta.

ESCENA ÚLTIMA

Dits, FIDELA y MANEL, qu'atura'l grupo quan es al foro, cridant y fentlo retrocedir.

MANEL

Alto! Esverat, guaytant a tots los indrets àb posat fiero, arremangantse'ls brassos y baxant a l'escena. ¿Ahont es la meva dòna que diu que la duen presa? ¡Enderrera tot vitxo vivent, ò sinó aquí hi hà una esquinsada de persones que tremolarà la terra!

FIDELA

¡Bel, filla! Ja som aquí.

BEL

Corrent a son amparo. ¡Ay, Manel! ¡so perseguida per la justicia! Reclina'l cap en sa espatlla, plorant.

MANEL

¿Quíns son los que t'han insultat? cúyta, dígas, que les ungles me tremolan de set y volen sanch!

CATERINA

Joanet, amàgat; féste fonedís, que aquí hi haurà un desastre.

MANEL

Déxam anar, que tinch frisansa per fer desgracies.

FIDELA

Més de quatre families portaràn dol.

CABO

Eh, cuidado, atrás V.!

MANEL

Que no se'm posi cap uniforme devant la vista, que la lluentor y les coloraynes m'encenen la sanch. L'aparta.

CABO

Está V. parlant ab l'autoritat.

MANEL

Ab vehemencia. ¡Si jo busco als assessinos del honor de la meva dòna! No la necessito per rès ara l'autoritat. ¡Bel! senyàlam la delinqüencia. Tor-

nantse a arremangar de brassos. Un per un, que'ls vull obrir tot daltabaix y trèurelshi l'espinada de viu en viu. Ab posat d'anar a fer desgracies.

PONA

Refugiantse a la botiga junt ab altres dònes. ¡Socorro!

CATERINA

Joan, Joanet. ¡Ay! ¡ay! ¡Ja tinch la basca a sobre! Se fica a dins.

JOANET

¡Caterina! Portèu paper d'estrassa encès.

CABO

¡Guardia, cuidado con este hombre! A ver, que no encuentro el pito. Butxaquejant.

MANEL

¡No xiuli'l pito! Fàssi tocar a morts en tots los campanars de les Parroquies... Anant y venint com una fiera y fixant la vista esverada en tothom y cada hu; Requena'l segueix derrera. ¡Que s'avansa vuyt mesos lo día dels difunts! ¿Ahont son les víctimes? Portèume-

les, que les vull conèxer abans de passarne'ls taps. Nous xiscles, remolins y corredisses de dònes y quitxalla agafada per les faldilles.

CABO

Cálmese V. ó lo llevo preso.

BEL

Ab efusió y magestat. ¡Oh, quín home! Miràntsel a fit d'ulls. Sosségat, lleonet de presa. ¡No veus que tothom tremola y's desmayan los traydors!...

FIDELA

No comensa avuy a fer sanch y fetge: a Marruecos, ab en Prim, li van haver de lligar la bayoneta a la munyeca; aqueix bras se li adormía ferint y punxant moros y condemnats.

MANEL

Vull que se'n desdiguin los que t'han insultat, ò sinó... ¡Deu me val! Al Cabo. ¿Quan puch comensar a fer desgracies, cabo Lucas? Mirant a tots indrets com triant les víctimes.

CABO

¡Hombre, Quadritos! recorde que

vostè usa insignies. No'ns compromete. Aquí ningú ha quebrantat l'honor de ningú.

REQUENA

Nosotros, ¿qué hacemos aquí, señor Cabo? se cumple la ley?

CABO

Hombre, déje V. aquietar los ánimos. ¿No ve V. la efervescencia?

MANEL

Ab nova furia revenintli l'ira. ¿Què tenim de fer? ¡Me caso ab Ronda! Tothom recula al vèurel tan teyós. Consell de guerra; lo credo y les absoltes a la carrera. Càygui qui càygui... S'estreny la faxa, disposat a fer feyna, y s'ensaliva les mans. Han rebregat l'honra de la meva nissaga, y tinch de fer bugada per netejarla. La gent torna a fugir ab més xiscles y tancament de portes.

CABO

Ab suprema indignació. Vámos, se han acabat las bizarrías; a la Comandancia, que aquí, fins ara, no més queda deslluhida l'autoritat.

REQUENA

Lo que yo digo: en esta tierra no se respeta la autoridad, ni la Constitución, ni los reglamentos. Ea, andando!

MANEL

Que portin lliteres, de primer; los hi vull enviar ageguts. La tinch de fer jo la justicia. Després que treballin los jutges.

CABO

Quadritos, Apart. síga vostè; axò no serà rès; corre a mon càrrech. Siquiera pera donar satisfacció a exos bobos.

BEL

¡Decréta l'amnistía, Emperador feréstech!

MANEL

¡Ja'm raca no poguerme esbravar al acte! ¡Potser n'haguera rajat massa de sanch! S'axuga la suor com si de debò hagués fet heroicitats.

BEL

¿Que no ho sab tothom, de riu a

riu, qu'allí hont en Quadritos dexa caure'l puny hi te de córrer la *cilugía* a envenar y serrar tendrums?

REQUENA

Señor Quadritos, vámos.

MANEL

Anèm a l'Arcaldía, per cerimonia, Bel, qu'allí'l cabo brigada encara'm donarà *satisfassions*. Tots los que t'han insultat aniràn a Tarragona, a presiri, a acabar lo port.

BEL

Ab energía. ¡Per supuesto que se'n han de fer dèu pedres! Sí, senyors, hi anem ab tot'honra a conferenciar ab l'Ajuntament. No tenim de baxar la cara per ningú.

CABO

En marcha!

FIDELA

¡Quí!...

BATISTA

Sí, cànte, cànte qui té l'as.

BEL

Reprenent la tonada. ¡Quí... compra maduxes! Ab molt descaro.

Manel vol tornar a empaytar la gent; xisclan y fugen esverats; lo cabo, a empentes, lo fa seguir dret a dins.

LOS MOROS CONTRAPUNTATS

ORIENTAL

PERSONES

ZORAYDA, Sultana.

KALAMANDA, Esclava negra y confidenta.

MOROS NOBLES Y MILITARS:

MULEY-KALAFAT.

SIDI-BEN-KARAT.

MOHAMET-ALI-KATES.

EUNUCH-EL-KALET.

MOSSOS ASSISTENTS DELS TRES SENYORS:

MALIK-EL-KAMÀNDULES.

MAMET-KEFÈM.

ALÍ-EL-JULEP.

Esclaus, negres petits y grans.

ACTE ÚNICH

Palau de la Sultana, dreta del espectador. Tenda de campanya, practicable a l'esquerra. Empit ò balustrada al fondo. Forillo de jardí ò decoració en que hi hajan palmeres. Paviment de cayrons, marbre blanch y negre.

ESCENA PRIMERA

KAMÀNDULES

¡Quina gent més ensopida la de palacio! No sé què hi fa tantes hores al bany la Sultana. Guayta pel forat de la clau. Era al rompre l'alba qu'havem trucat; nos han respost: ja và, y encara esperam; y axò que som a mitx día. Me sembla qu'es una etiqueta

un poch massa rigorosa fer esperar set hores de raig a tres persones que venen cansades d'un llarch camí.

ESCENA II

Surt ALÍ-EL-JULEP de la tenda, acabantse de posar lo jayque, arrossegantli un pany del turbant per derrera.

ALÍ

¿Encara no ha sortit la princesa, tu, Malik-el-Kamàndules?

KAMÀNDULES

Ni sortirà tampoch. Després que vosaltres us en haveu anat a trencar lo sòn, cansat de trucar ja me'n venía quan ha exit a la finestra la esclava negra...

ALÍ

Ja la conech; aquella que té uns llavis groxuts que sembla qu'hi dugui torcidos, y'l nas a tall de pera axafada.

KAMÀNDULES

Totes les de la seva nació l'hi tenen lo nas estès per la cara.

ALÍ

¡Que deuen patir per estornudar librement!

KAMÀNDULES

Vès, lo turbant te penja y t'entrebancaràs... Alí s'arregla'l turbant apoyant lo cap contra la paret. Y'ls bigotis que semblan dos corrons de donar tinta. ¡Quínes boques per inflar bots!

ALÍ

¿Ja li dèus haver dit alguna amoreta de les teves?

KAMÀNDULES

¡Y donchs! Qu'Alà't millori les fesomíes, cara de lluna fumada; ¿qu'hi portas dol rigorós per algú de la familia? ¿que't van embotornar la boca, hermosura de catxumbo, ò es que tens sedes als llavis?

ALÍ

Dígas que li has endressat un seguit de requiebros. ¿Y què diu la Princesa, quan rebrà als nostres amos?

KAMÀNDULES

Han dit qu'era al bany, y que sortirà luego per pendre'l missatge. Vès, ja ha passat tot lo dematí. No sé què hi fa tant temps en remull.

ALÍ

Es per entendrirse la carnadura. Oh, y després no'n fa poques de cerimonies! Pots contar que quan surt de l'aygua la tenen d'axugar ab llensols de plomes d'oca.

KAMÀNDULES

¡Que deuen ser toves! ¡quínes pessigolles li han de fer! Fins tinch esgarrifanses de pensarhi. ¡Aquella pell tan ensatinada!

ALÍ

Com si sentís esgarrifanses. Jo també'n tinch; Sant March, Santa Creu, Santa Bàrbara, no'm dexeu.

KAMÀNDULES

Luego, vínga la capsa dels perfums, y li untan lo còs ab oli de bergamota, li pintan les ungles ab pasta de roses, los llavis ab ungüent de ma-

duxes, los cabells los hi destrenan y els hi suavisan ab pomada de lliris, que dèu fer una olor tot'ella, tan estiuenca y a la fresca...

ABÍ

Càlla, borrango; qu'al imaginarho no més ja fem pecat y trayció de pensament als nostres amos.

KAMÀNDULES

Cap trayció: afigúrat, son tres que solicitan a la Princesa y tan enamorats que s'hi fan malver la salut derrera d'ella. Donchs, nosaltres també podem engrescànshi de lluny y admirar ab lo pensament les circunstancies de la seva hermosura; ¡y som dos més per alabarla!...

ALÍ

¡Quína hermosura, Malik! Sols l'imaginarla ja'm dona rodaments de cap que no poden ser bons per la naturalesa.

KAMÀNDULES

¡Qu'han de ser bons! un perjudici declarat. Metzines qu'entran pels ulls, que dibolexen ab enflaqui-

ments y cremors per la part de dins al indivíduu.

ALÍ

Sento la lleva de la finestra. Càlla, dèu ser la Princesa. Bàxa'l cap y clòu los ulls, que no tenim facultats per mirar tanta hermosura.

KAMÀNDULES

Sí, es l'eunuch Habbas-el-Kalet!...

ESCENA III

Surt EL-KALET a la finestra y diu ab solemnitat.

KALET

Esclaus dels nobles y esforsats varons del Mohgreb, los molt alts y poderosos Sidi-Ben-Karat, lo fill de la Victoria, Mahomet-Alí-Kates, lo del bras fulminant, Muley-Kalafat, l'esterminador dels infidels, escoltèu: la Princesa ma senyora, raig d'hermosura, encisament del amor, filla d'una Hurí de la primera tanda que fluctua entre núvols pels cels de

Mahoma, salut y bona vista y llarga durada de vida desitja pels vostres amos y senyors. Y acotàu més lo cap y fèu reverencia doblada, qu'ara parla ella per expressió de la meva boca.

Kamàndules y Alí, que tenen lo còs inclinat al exir l'Eunuch, baxan més lo cap a l'indicació que'ls hi fa.

KAMÀNDULES

¡Qu'es cansoner aqueix esguerrat! cúyta, descarrèga'l farcell, que'l rosari de l'esquena'ns dol.

KALET

Donchs, sa Altesa'm mana us diga qu'al pich que'l sol se decanta per devallar dret a ponent, a l'hora en que les flors exhalan més perfums per condormirse rendides ab letargía amorosenca, ella exirà de son palau per rebre'ls acataments de sos estimadors y escoltar la relació puntual y certa dels extrems de valentía qu'hajan fet per conseguir la logransa del seu apreci. Y la ventatja, del que porti més esfors y empenta; aquell dels tres que resulti més valerós, aquell serà, y no altre, lo

requerit y designat a rebre'ls encisos de la seva voluntat y de la seva garridesa.

KAMÀNDULES

Està molt be, eunuch Kalet.

ALÍ

¿Què hi enten del amor y ses fineses aqueix Kalet, si per ell son estrangeríes y parlar de la mar?

KAMÀNDULES

Anèm, Alí-el-Julep, a portar les noves als nostres amos. Anèmhi tan corrents qu'una cama perdi de vista a l'altra. La Sultana no sab esperar.

ALÍ

Quedèu descansat, gran eunuch; que'l requiriment de la senyora serà portat ab tanta rapidesa que, no sols les cames perderèm de vista de tant córrer, sinó tot lo còs avansarà revent y estès que desaparexerà dels nostres ulls com fletxa brunzidora.

KAMÀNDULES

Crída a Mamet; y posèmnos en marxa tan furienta que ni'l vent

del desert no'ns pugui aconseguir.

ALÍ

Mamet, axécat, que la Princesa ja ha parlat. Corrèm a portar lo recado, que'ns hi và la vida si no'l reben ells tan prompte com nosaltres l'havem sentit.

KAMÀNDULES

¡Que no'ns valdrà la butlla de ferro!

ESCENA IV

Surt de la tenda MAMET-KEFÉM fregantse els ulls y badallant.

MAMET

Axò no pot ser; dígas que tan aviat haurà entrat lo recado per una orella ja us exirà per l'altra. Anèu, passèu endevant, que porto les babutxes a retaló y no puch córrer.

KAMÀNDULES

Alí, marxèm tots dos; ¡ay pobre, que avuy te'n aniràs al llit ab lo cap sota l'axella! Se'n van.

ESCENA V

MAMET y KALAMANDA.

MAMET

Sí, cuytèu; mentrestant jo veuré la currutaca.

KALAMANDA

¿Ets tu, Mamet-Kefèm, estimat meu?

MAMET

Soch jo, Kalamanda; estrella endolada; ¿encara m'estimas tant?

KALAMANDA

¿Y tu a mi?

MAMET

No me les fassis certes preguntes, que me'n ressento. Ab molta gravetat.

KALAMANDA

¡Moro engrescador!

MAMET

¡Sí, t'estimo, cara negra! ¿Ahont vols

que't fassi una caricia, que'l teu recato no'n valgui de menos y la teva reputació? Senyàlamho tu matexa, que m'hi esposo y te la faré tendra y ardenta com sortida d'aqueix caliu que nit y día hi crema foch.

KALAMANDA

Donchs... tíram un petó. Parant lo devantal.

MAMET

Posantse vora'ls llavis l'índice y'l dit pols fenthi un petó y bufant luego. Té, guàrda que no't rellisqui. ¿Ahont t'hé tocat?

KALAMANDA

Aquí dins, al mitx del cor.

MAMET

Qu'hi dèu estar calent! ¿Me'n dexas fer un altre a la fresca, per sobre, aquí fòra?

KALAMANDA

Nó, qu'es pecat.

MAMET

¡Un sol sería pecat! ¿Y una abrassada?

KALAMANDA

Axò encara... S'abrassan.

MAMET

Malvinatge! si tenía'ls papers arreglats, aquí mateix me casava. Per que estich tan decidit, que tant se me'n dona sis com mitja dotzena.

KALAMANDA

¡Qu'ets falaguer y seductor!

MAMET

Và, un'altra abrassada?...

KALAMANDA

Però més mansa; que la primera ha sigut massa rigorosa. Tornan a abrassarse.

MAMET

¿Quí es que'n diu mal del amor?... ¡Poques vergonyes!...

KALAMANDA

Déxam anar; apàrtat, que la Princesa està per sortir del jardí; qu'ha de donar audiencia als tres enamorats.

MAMET

¿Quí cantarà victoria?

KALAMANDA

No ho sé; la Princesa està molt capficada. Advertèix al teu senyor que serà preferit lo més valent. No hi valdràn empenyos ni recomanacions.

MAMET

Vetaquí que si l'amo no guanya, nosaltres nos tindrèm de desevidir abans del matrimoni!

KALAMANDA

¡Ay, sí: quína tristesa!...

MAMET

¡Quín sentiment! Déxam ferte un petó, que no sé lo que'm dich.

KALAMANDA

Lo dir ray; lo ferlo sería delicte.

MAMET

Tens rahó. Déxam prevaricar y després perdónam. ¿Ahont vols que te l'endressi? Ab posat d'anar a ferli un petó.

KALAMANDA

Guàrdal per ara; que'ls petons sobtats diuen que reprenen.

MAMET

¡Que'n tens de palica!

KALAMANDA

Y tu, ¡que'n gastas de lletra menuda! Sento brugit: es la Princesa. Vés, córre à avisar al teu amo.

MAMET

Adeu, prendeta polida!

KALAMANDA

Adiós, reliquiari del meu cor!

ESCENA VI

ZORAYDA seguida de dos negrets; l'un porta un coxí de vellut y l'altre un vano oriental.

KALAMANDA

¿Qu'esteu trista, ma senyora?

ZORAYDA

¡Ay, Kalamanda, esclava fidel, confidenta dels meus secrets! Tinch una tristesa seca y les llàgrimes no poden vessar dels meus ulls apesarats! Haig de resoldre avuy mateix quín serà dels pretendents l'elegit pel meu cor. Tots tres diuen qu'han fet valentíes esgarrifadores. Si'l més valent ha de ser lo meu espòs, conforme vaig prometre l'estiu passat, y resulta'l més lleig, ¡quína congoxa estimar la valentía y aburrir la lletgesa de sa cara!

KALAMANDA

Y qu'un moro quan la dona per ser lleig ne fa un xich massa: fins detura'l plor de les criatures.

ZORAYDA

No dígas tal, qu'encara m'apenas més. Kalet, ¿ahont son los pretendents?

KALET

Senyora, pels núvols de polsaguera que s'axecan a la banda de garbí,

son ells que s'acostan reventant camells y esmicolant terrossos.

ZORAYDA

¡Que braus y sumissos! ¡Oh, quín triaré dels tres, quín triaré? Axís que descavalquin, servíuloshi melindros, sabatilles, dàtils y figues seques, y per beure, resolis y axarops ponsemers. Que refresquin; y avisèume luego. Anèm, Kalamanda. ¿Quín serà'l més guapo y quín lo preferit? Molt preocupada.

KALAMANDA

¡Si poguessen ser tots tres!...

ZORAYDA

Càlla, que't comdemnas. ¡Tres moros per una Sultana!... ¿que't pensas que som en terra de cristians? Escandalisada.

ESCENA VII

BEN-KARAT, ALI-KATES, KALAFAT.

BEN-KARAT

Ja som al Palau de la Sultana. Ara

ens veurèm les cares y quí pot més. Si perdo l'empresa, degollo als altres dos y no's casarà ab ningú. Apart.

ALI-KATES

Ventura que tinch cor de guanyar a aquexos dos tabernacles y ser lo preferit, ò sinó, ¡mal vinatge'l món dolent! me sobra valor per abrahonarme demunt d'ells y'ls hi esfilagarso les carns com aquell que desfila blens per llum. Apart també.

KALAFAT

Què butzinejan aquest parell? Alà me valga! si'n portan alguna de cap y volen fer trayció, aquí no quedarà ningú sencer; a caxalades los destrosso y'ls desllorigo, que'ls hauràn d'agafar ab pinses; y la Sultana serà meva, de ningú més. Apart.

BEN-KARAT

Ola! ahont son los nostres esclaus?

ESCENA VIII

Dits y ALÍ.

ALÍ

Senyors...

BEN-KARAT

Vosaltres tindrèu gana, moros valents?

KALAFAT

Jo de gana no n'he tingut may, que axò fa vilà y ordinari. Teníu compte ab les preguntes, Ben-Karat, que podríau agraviarme.

BEN-KARAT

Perdonèu, la pregunta no anava per ofèndreus. Ja sé que sou noble y molt senyor; que les flaques necessitats de la naturalesa no us han fet baxar may lo cap.

KALAFAT

Per supuesto!

ALI-KATES

Sí, que fa pobre tenir gana. Y, posat de cerimonia, primer me rosegaría un colze que confessar que haig de menjar.

BEN-KARAT

Però tant vos com lo tremendo Muley Kalafat, acceptarèu un bossí per posar reparo a les forses perdudes per tan furienta caminada.

ALI-KATES

Ja que's parla ab franquesa y dexant apart l'esplendor de ma noblesa, tinch un corimori que tot ho veig decantat.

KALAFAT

Es qu'esteu dèbil, poderós Mahomet Alí-Kates.

ALI-KATES

¡Jo dèbil! Mala reira de bet! Fugíu, que d'un cop de puny us abolexo'ls quatre quartos de la vostra persona.

KALAFAT

Apartèuse, ò sinó us enfilo com un cargol. Ab ademan de treure'l xafarot.

BEN-KARAT

¡Pau y concordia, moros terribles! tots teniu rahó. Ara es càs de pendre una caxalada. Be prou que'ns barallarèm després, y'ls esquitxos de la nostra sanch han de pujar a enrogir fins les vernilles del sol.

KALAFAT

Ben nèt!

ALI-KATES

Ben clar!

BEN-KARAT

Ben segur! Al criat Kamàndules. Kamàndules, ¿què hi hà per donar esmorzar als dos moros richs?

KALAFAT

¿Y vos que no pendrèu rès?

BEN-KARAT

Y donchs!

KAMÀNDULES

Missenyors; si vostres grandeses son gustoses de matar lo cuch, allí dins, en un morralet de satí, brodat

ab antiqüeles, hi tinch una barriscada de caragols, una almosta de mandonguilles ab escalunyes novensanes, tres enfilays de bunyolets de sigrons castellans, lletugues a la vinagreta ab àpits desfilats, y per postres, pà de figa, dàtils, xufles y ponsems ab confitura desfeta.

ALI-KATES

Bona menja!

KALAFAT

Gran àpat!

BEN-KARAT

Solemne esmorzar! A la tenda, senyors!

KALAFAT

Passèu vos, que sou més vell.

ALI-KATES

A poch a poch, Kalafat; no retrayèu defectes, ò aquí no menja ningú. Amenassantlo.

KALAFAT

Donchs, passèu que teniu més gana.

ALI-KATES

Primer es l'etiqueta; no hi hà gana que valgui davant de la bona criansa.

BEN-KARAT

Donchs, passo jo, qu'us faré'ls honors. Se fican dins la tenda fentse reverencies. Queda a la porta l'assistent Alí; los altres se fican dins ab los seus senyors.

ESCENA IX

Surt KALAMANDA precedida de dos noyets negres que portaràn assafates ab begudes y copes ò gots.

KALAMANDA

¿Ahont son aquexos moros tan nobles?

ALÍ

Aquí dins, que's desdejunan. Contèu qu'han cavalcat més de quinze hores seguides, y encara que per enamorats y feros son molt resistents, per axò no poden estàrsen de menjar.

KALAMANDA

Tant com natural! la boca no vol noves. Esclaus, dexèu los refrescos assí. A la tenda. Diguèuloshi que la Princesa'ls hi envía aquest present, y que'l gustin ab totes les amplaries de la franquesa, que quedarà molt ennoblida si es acceptat per tan galants senyors.

ALÍ

Anèuvosen descansada, qu'allí hont ells no hi arribin per satisfets, nosaltres ho conseguirèm per assedegats. Fent reverencia. Qu'Alà us guardi y us procuri bons llexius per rentarvos la cara.

KALAMANDA

¡Vil esclau! No'n gasto de llexiu; que si ma cara es negra, no es per dexadesa ni manca de curiositat. Vosaltres, si sou blanchs, es per malaltía de la sanch.

ALÍ

Escólta, hermosura vespral: jo no ho dich per agraviar. ¿Potser gastas savó de llosa per rentarte?

KALAMANDA

Vos en farèu dèu pedres, tu y ton amo. ¡Ansia allà! gos de servitut: vés a rosegar los òssos que't llensa'l teu senyor.

ESCENA X

Dits y KAMÀNDULES sortint de la tenda.

KAMÀNDULES

Ja't barallas ab la guaxindanga?

KALAMANDA

Tu, nafrat de les entranyes, tampoch te'n riuràs de mi: m'haveu ultratjat, so africana, y tinch venjanses qu'espahordexen. Se'n va.

ALÍ

Vés a passarte la munyeca dels polvos per la cara, que blanch y negre fa burell.

KAMÀNDULES

Noy, l'has agraviada massa directament!

ALÍ

Per que ve ab tantes cerimonies y fineses sobreposades! ¡Esclava engandulida y lletja! ab un jòch de llavis que se li menjan la cara!...

ESCENA XI

Dits y BEN-KARAT, ALÍ-KATES y KALAFAT

Se senten enrahonaments, rialles y soroll de plats dins de la tenda.

KAMÀNDULES

¡Ansia, viva la Pepa!

ALÍ

Quína gresca! ¡A veure si fent broma s'ho menjaràn tot y no quedarà rès per nosaltres!

KAMÀNDULES

No tingas temor.

Torna a sentirse soroll de copes y desde dins diuen:

BEN-KARAT

Brindo per la Princesa.

ALÍ-KATES

Trinco per la seva hermosura.

KALAFAT

Jo bèch per la seva salut.

Tots tres desde dins la tenda.

ALÍ

Vès què't dich jo! Sou uns golafres; sí, atipèuse y rièu, que nosaltres mentrestant no podem badallar de gana!

Se sent trencadissa de vidres a la tenda.

KAMÀNDULES

Míra, ja plegan taula.

ALÍ

¡Ara trencan la pisa! ¿Y donchs, nosaltres, qu'haurèm de menjar al òbit com los tocinos?

ESCENA XII

KAMÀNDULES, ALÍ, KALAFAT, BEN-KARAT y ALÍ-KATES.

KALAFAT

Vaja, díguin lo que vulguin, no hi hà com un àpat per posar les coses a la rahó y dexar un home trempat.

ALÍ-KATES

Y valerós. Cantant baxet. *Sona la trompa intrèpita.* Ara, tal com me trobo, so capàs de tirarme en mar, envestir un navío de guerra y cabussarlo dins de les aygues salades.

BEN-KARAT

Jo'm sento tan entendrit, que si hagués de pendre un determini,'m casaría ab la Princesa Zorayda y ab totes les demés Zoraydes de menos rango del imperi.

KALAFAT

¡Guapo! Ben-Karat, toquèu aquexos cinch perns que no han desdit may. Se fan abrassades y encaxan.

ALÍ-KATES

Tinch unes alegranses escampades pel còs, que les cames me demanan ballarugues.

BEN-KARAT

¡Alsa, pitero! Pica de mans portant lo compàs y'ls tres moros puntejan ab molta finura un tros dels *ratas*.

KALAFAT

Tot ballant. Olè, per la sandunga...!

BEN-KARAT

Tot ballant. Y por esos quintales de gracia!

ALÍ-KATES

Sorprenent als assistents que també s'engrescan puntejant lo zapateado. A dintre, vosaltres! ¿Qu'us penseu que sou a fer marrinxa a la Setelía?

BEN-KARAT

Noys, si la Princesa us veu!...

ALÍ-KATES

¡Ay, ma princesa! Plorant. Dolor del cor meu!

KALAFAT

Zorayda! Agenollantse. Míra còm està lo teu nen de sucre!

BEN-KARAT

Silenci, cavallers; allí ve.

ESCENA XIII

Dits y KALAMANDA.

KALAMANDA

Qu'Alà guarde als tres cavallers y a les vostres parenteles. ¿Que sou vosaltres, si no m'erro,'ls tres moros presumits, enamorats, ab bons fins, d'aquella Sultana, ma senyora, llum de mitxdía, solitaria y única perfecció de la guapesa, per qui'l sol s'encen d'amor cada matinada y per qui la lluna engelosida hi va perdent los colors de la seva cara?

ALÍ-KATES

Nosaltres som, tots sencers.

KALAMANDA

Donchs, ab moltes reverencies de

part de la Sultana; y també us diu qu'ara s'està acabant de perfumar lo còs ab espígol y romaní y altres perfums sagrats, per exir a donarvos la benvinguda.

ESCENA XIV

BEN-KARAT, ALÍ-KATES y KALAFAT.

BEN-KARAT

¡Ay, del meu cor! qu'al vèurela se m'esbotzarà'l pit ab son bategar frisós. Apart.

ALÍ-KATES

M'hauré de fer lligar les munyeques, per que no sé si al sentirla me'n podré estar de donarli una abrassada. Apart.

KALAFAT

Al primer moviment sospitós que entreguardi,'ls hi trech los nituls a la sorra. Miràntsels afectadament de reull.

BEN-KARAT

Guaytant dissimuladament als altres. Jo'm recelo.

ALÍ-KATES

Jo m'aguanto y'm continch. Mirant també ab sospita.

KALAFAT

Jo'm reservo, y'l que's propassi ¡xap! lo doblego com una ballesta.

ESCENA XV

Surt ZORAYDA precedida dels negrets que li paran un seti ab catifa y coxí als peus. KALAMANDA al seu costat; al derrera lo KALET, y si's vol, seguiment de negres, esclaus, etz., segons los possibles del empresari, lloch de l'escena y desitx de fer les coses be.

ZORAYDA

Ben vinguts siàu en territoris dels meus dominis, nobles cavallers.
Los moros fan ceremonioses cortesíes.

ALÍ-KATES

¡Princesa excelsa, salut!

KALAFAT

¡Salve, estrella brilladora!

BEN-KARAT

¡Encís del amor, soberana de l'hermosura, lo vostre esclau us saluda!

ZORAYDA

La pau y l'abundancia d'Alà us sobrixi, moros feréstechs. Mos ulls ja fan festa per havervos tornat a veure. S'assenta. Contèume vostres desitjos, digàume'ls esforsos que fereu per conseguir lo meu amor.

BEN-KARAT

Nosaltres...

ALÍ-KATES

Jo...

KALAFAT

Dallonses...

Tot axò ho diuen plegats.

ZORAYDA

Xist; parlèu d'un a un, ò sinó no'ns entendrèm. Comènsa, tu, espantable Muley Kalafat. Assentèuse vosaltres.

Alí-Kates s'assenta a terra a estil moresch; Ben-Karat se queda enrera dret ò apoyat ab garbò y elegancia.

KALAFAT

Sí, magnífica Sultana, ja'n podeu estar ben pagada, que no'n corren de princeses tan maques com vos, per que teniu una cara qu'es gloria de Alà, y càstich del meu sossego.

ALÍ-KATES

¡Quín moro més boladista! No sé com la princesa no se'l fa treure del devant a fàstichs y cops de babutxa.

Tombant lo cap vers Ben-Karat.

BEN-KARAT

Sembla en Tata, que li van foradar la llengua per fatxenda y pinturero.

Mentres diuen axò, la princesa fa servir refrescos a Kalafat per un negret ab copa y gerro daurat.

KALAFAT

Sí, jo he fet lo que no farà ningú, per que tinch un genial que tot m'ho empasso: vull dir, qu'aquell que's contrapunta ab mi, lo mateix que no hagués vingut al món: a la segona brivada meva ja n'es fòra y queda despatxat de funerals y sepultura...

ALÍ-KATES

Company, teníu compte ab lo parlar ¡ò sinó! no acabeu l'arenga.

KALAFAT

Y, anant al càs: si no fos per l'avinensa que varem fer, aquests dos de aquí derrera ja foran més enllà, al mateix lloch hont los haguera dexat estesos d'un ambo de cops de puny al bell mitx de la capsa del cervell.

ALÍ-KATES

¡Reira de bet! en sortint me'l menjo crú.

KALAFAT

¡Us estimo, Sultana! No puch ferhi més. Curèume vos, que guardeu lo remey: y qui haja fet lo dany que pagui'ls perjudicis.

ZORAYDA

Mes, ¿quína proesa haveu portat a felís terme? Espliquèus, Muley Kalafat. Ab ponderacions y laments no se conquista l'amor de cap princesa.

KALAFAT

Ja us he dit, senyora, al comensar, que'l que jo he fet no ho fa ningú més.

ZORAYDA

Espliquèuvos.

KALAFAT

Donchs, jo vaig pujar dalt de la palmera més espadada del Oassis d'Alkalé; allí, en robes lleugeres, al bell cim de la copa, vaig estarme fent la figuereta, guardant equilibri les hores mortes al aguayt fins que passà l'àliga caudal y sobtadament, d'un bot tremendo, la vaig agafar fentla cautiva; cama assí cama allà de la palmera, dominant les bategades furientes de ses ales immenses, li vaig cloure al coll un'anella d'or macís ab aquexa inscripció: «Salut y homenatge a l'hermosa Zorayda». Vaig dexar l'àliga, que desseguida's va estendre, y desde llavors vola, vola proclamant la vostra hermosura per totes les serenitats del cel fins al peu del trono esplendent y enlluernador del mateix sol.

Fa cortesía y s'assenta a terra.

ZORAYDA

¡Maravellosa figuereta! arriscat salt mortal! Parlèu vos, Mahomet Alí-Kates.

ALÍ-KATES

Sultana que'm fas patir, jo també t'estimo; y en que siga'l moro més tremendo d'aquexos voltants y de més enfòra, he fet per tu tot lo que aquest home acaba d'enrahonar y afegèixnhi'l doble; mes com no soch ponderatiu, no m'alabo. Per probar que t'estimo, dexo arribar aquí, sense cap esgarrinxada, als dos rivals meus per donarte'l complaceyo de que pugues triar a la mida de la teva voluntat; que més feyna tinch per abatre ma valentía que per rendir la dels demés.

ZORAYDA

Està corrent, Alí-Kates.

ALÍ-KATES

Permèt, Sultana, que més m'estimo que'm trenquin lo cap que no la paraula. Si no vols correspòndrem, potser aviat finirà'l món; per que

per distreure ma desditxa cada día aniré matant gent, matant gent, fins que no quedarèm més que jo y les besties.

KALAFAT

Demano per parlar. A mi no'm mataràs.

ALÍ-KATES

Jo parlo en comú.

KALAFAT

Tu... parlavas per mi. ¿Que't pensas que no entench les indirectes?

ALÍ-KATES

Miràntsel de cap a peus. Us desprecío per ximple.

KALAFAT

¡Ira d'Alà! ¡Vés, résa: cóntat difunt!

ZORAYDA

¿Quí s'atreveix a alsar la veu devant meu? Alsantse. Los xafarots a la veyna! En terra la mirada!

KALAFAT Y ALÍ-KATES

¡Gracies, Princesa! Humiliantse.

ZORAYDA

Assentantse. Y tu, Ben-Karat, ¿què li contas a la Sultana?

BEN-KARAT

¡Mirall de l'hermosura! Retrato esplendent que beso en somnis, que acaricío despert y que'l porto penjat dins del cor ab lligamets caragoladissos de sospirs enamorats. Si algú, fent de pallasso, ha pujat al cim de la palmera cercant nius de moxons — qu'es historia dubtosa la de l'àliga caudal... —

KALAFAT

¿Ben-Karat, tu'm desmentexes? en sortint t'espero!

BEN-KARAT

Jo he baxat a les entranyes del mar immens; allí hont la claror es dubtosa, en lo sí més fondo, ahont s'amarguejan les aygues; en jardí feréstech que s'hi crían les perles precioses y'l coral vermellós. Allí, en peregrina branca, encesa de color, he gravat ab la punta del punyal lo teu nom benehit per que'l besin y

afalaguin nit y día les aygues tranquiles, les flors vagoroses y'ls pexos de cent colors que no pujan may a la superficie, ni son may cautius per enriquir ab sa carn salabrosa la taula de cap potentat. Poch, poquet més tinch que dir. Que per fervos avinent qu'us estimo tindría qu'enmanllevar les paraules. Escoltèume ab lo cor, que lo qu'ab lo cor se parla la boca no ho sab dir, y ells ab ells potser s'entenguen.

ALÍ-KATES

¡Com se li coneix a aquest que té estudis!

KALAFAT

¡Que'n dèu haver llegit de romansos!

BEN-KARAT

Teníu aquestes dues carbassetes: en la una hi hà aygua del pou sant; l'altra, l'haguera pogut omplir ab llàgrimes dels meus ulls si estés be que'ls moros ploressin. Aquí ve plena ab lo vent dels meus sospirs que son les llàgrimes del cor!...

ZORAYDA

A tots us he sentit y per tots sentiría gran afecte...

KALAFAT

Reira de bet! jo no me l'empasso aquesta carbassa.

ALÍ-KATES

Si a tots nos estima, aquí no queda ningú ab vida. Un sol ha de ser lo compromès.

BEN-KARAT

¡Qu'es hermosa!

ZORAYDA

Kalafat, repòrtat, no t'exaltis en vanes quimeres. Tu, Alí-Kates, no fassis més desgracies y déxa viure a tothom. Ja sabrèu ma resposta. Sosseguèu lo vostre neguit; anèu, que jo decidiré després de molta reflexió y serèu cridats prompte. Anèu a orejarvos, moros tivats.

Se'n van, fent reverencies.

ESCENA XVI

ZORAYDA, KALAMANDA y KALET

ZORAYDA

¡Quína congoxa sent lo meu cor! quínes fiblades me'l martirisan! ¡Oh, ma esclava! qu'ara estich més trista! ara que m'ha revelat al qui estimo.

KALAMANDA

¿Esteu enamorada, senyora meva?

ZORAYDA

Oh, sí! Amor, com entras axís en lo meu pit destrossàntmel ab tal cruesa!

KALAMANDA

Ma senyora! Ay sí, l'amor es com punyal de tres cayres qu'estripa y no dexa ajuntar més la ferida. ¡Ay de mi!

ZORAYDA

Tu també estàs enamorada.

KALAMANDA

¡Y tant y tal dolor! Desde l'estiu pas-

sat. Què sento!... Se sent disputar als moros y assistents.

KALAFAT

Desde dins. Te vull escórrer tota la sanch.

ALÍ-KATES

T'haig de fer malver la maquineta de la respiració.

BEN-KARAT

Enrera covarts! en que sigueu quatre contra un, vos ompliré la cara de talls y vos ravejaré'ls nassos pel fanch.

Se sent lo dringar dels xafarots y'l soroll s'allunya.

ZORAYDA

¿Què son aquestos crits y aquestes paraules fortes?

KALET

Hi hà baralles, senyora. Entrant agitat.

KALAMANDA

Son ells que peleyan y s'abrahonan. ¡Mamet! Cúyta, que's matan! Zorayda, corrèuhi!

ESCENA XVII

Los matexos y KALET. Surt MAMET corrents.

MAMET

Llamps y centelles escaldades! ¿Ahont son?

ZORAYDA

Allí.

KALAMANDA

A la fondalada. Sàlva al teu amo.

ZORAYDA

Sàlval, Mamet! Fuig corrents Mamet. Per que l'estimo. Y tu, Kalet, què fas?

KALAMANDA

¡Senyora!

KALET

¡Què voleu que fassi! ¿Per qui haig de pendre partit?... Vacilant entre anar ò quedarse.

ZORAYDA

Corrèu, que's matan! esclaus, salvèu al que serà vostre senyor.

KALET

Però, ¿quín es, Sultana?

ZORAYDA

Miserable! Criatura insensible! ¿que no ho compren ta ignorancia que'm moro d'amor?

KALET

Donchs, feriré a les palpentes; càygui qui caygui. Trayentse'l xafarot.

ZORAYDA

Fa un xiscle. Nó, a ell nó! sàlva a Ben-Karat. ¡Ay! jo'm moro!

KALAMANDA

¡Senyora! Corrent a sostenirla. Pausa.

ZORAYDA

¿Ahont son, que no'ls sento? ¿Ahont es l'enamorat?

KALAMANDA

Allí... lluny; ara'ls veig. S'abaxan y esmolan los xafarots ab pedres afinadores; n'hi hà dos en terra ferits. ¡Ara en cau un altre!

ZORAYDA

¡Horror!

KALAMANDA

Tapantse'ls ulls. Lo vencedor ara'ls hi talla'l cap.

ZORAYDA

No puch, no puch més! Y ell, ell...

KALAMANDA

¡Quína carnicería!

ESCENA XVIII

ZORAYDA, KALAMANDA, MAMET Y KALET

MAMET

Ay, ay, jo'm revento! S'assentan.

ZORAYDA y KALAMANDA

¿Y'l teu senyor?

MAMET

Tots, tots quatre, l'han empaytat! Los fellons, traycioners! Senyors y

criats. Y ell ab les eynes matadores, lo xafarot a l'una mà y'l punyal en l'altra,'ls empayta, recula, salta a la dreta y ¡zis! en fereix un; salta a l'esquerra y ¡zas! n'estropella un altre; embesteix de frente, l'acossan y cau; pega un altre brinco y s'axeca, lo punyal enristrat en la mà dreta y aguantantse ab l'altra la sanch. Se tira damunt del moro més rabiós y li enfonza tot lo ferro al mitx del turbant, y també cau. L'altre,'l criat, ha fugit...

ZORAYDA

¿Ahont es ell, que no ve?

MAMET

¿Lo qui ha fugit? ¡Si té dues ferides al pernil!

ZORAYDA

Nó, estúpit. ¿Ahont es lo teu senyor?

MAMET

Ara es aquí.

ESCENA XIX

Dits y BEN-KARAT

ZORAYDA

Ben-Karat! Ab efusió.

BEN-KARAT

¡Princesa! eram tres moros que us estimavam. En vida podíau triar al que volguesseu... Un ne queda sol; encara podrèu triar: hi sou a temps... Esclau, Dirigintse cap a la balustrada del foro. pòrta la safata ab les escorsadures dels difunts.
Veyèu entre dos caps quín es lo preferit, y si manca'l meu, aviat caurà en la pila...

Se treu ràpit lo xafarot y l'entrega a Mamet ensenyantli'l coll nú.

...Tàlla, Mamet, tàllali'l coll al teu senyor.

ZORAYDA

Interposantshi ràpida devant l'actitut de Mamet que va a ferir.

Aplàca en terra'l tallador xafarot.

Dirigintse a la balustrada. Que no entrin aquexes sangrentes despulles; que les tanquin dins d'una urna feta ab diamants de salamó, y a totes hores que'l sol hi toqui les afalagui clapantles ab les hermosures dels seus colors. Mamet, Kalamanda...

KALAMANDA y MAMET

Senyora...

ZORAYDA

Càlminse'ls vostres neguits: casèuse ab llicencia closa. Mamet y Kalamanda s'agenollan y li besan lo vestit.

ZORAYDA

Alsèuse que m'entrebancaríau.

BEN-KARAT

¿Que'm mato, ò què faig?

ZORAYDA

Tu víu, que seràs lo meu espòs.

BEN-KARAT

¡Oh gloria!... Esclaus, patges, negritos... arriba tothom! Qu'engeguin coets y carretilles, que brandin les campanes y fassin salva de morters.

Lo Muezin que salti de terrat en terrat, de minaret en minaret, publicant la felís nova. Axò desde la balustrada.

Venint al públich

Tu, Mamet, fés degollar anyels y matar caps de viràm. Kalamanda, qu'enllestexin pastes dolses y menjar blanch. Que surtin correus y propis a convidar la noblesa dels encontorns. ¡Ansia tots plegats, en marxa! Que sonin timbals y xirimíes; que vinguin castellers y balls de bastons; que surtin los nanos y'ls gegants, lo bou y la mulassa... Kalet, vés a avisar lo nunci del territori y qu'estengui la venturosa nova per tot arreu.

MAMET

¿Quína nova tindrà de fer saber lo nunci?...

ZORAYDA

Que serà casament.

MAMET

¡Que seràn dos casaments!

TAULA

PÀG.

Lo pati d'en Llimona. 5
Les bodes d'en Ciril-lo. 57
¿Quí... compra maduxes? 127
Los moros contrapuntats. 215

1815

PC
3941
V43A19
1906
v.1

Vilanova, Emilio
Teatre

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY